

YRKEN OCH UTBILDNING

LÄRARHANDLEDNINGSMATERIAL

INTRODUKTION

Den här lärarhandledningen vänder sig till lärare och har tagits fram för att vara ett stöd i skolans arbete med att ge eleverna redskap att granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. Här ges konkreta och verklighetsnära förslag på hur du som lärare kan arbeta med att stärka elevernas valkompetens. För att detta ska bli en naturlig del av undervisningen har samtliga övningar tydliga kopplingar till läroplanen och ämnenas kursplaner.

Lärarhandledningen har som syfte att vara en hjälp i skolans arbete med samverkan mellan skola och omvärld och studie- och yrkesvägledning i det vida perspektivet. Genom att arbeta med lärarhandledningen i undervisningen förbereds eleverna inför olika typer av aktiviteter kopplat till samverkan mellan skola och omvärld och eleverna kan på så sätt få ut så mycket som möjligt av denna typ av samverkan. Materialet ger även stöd för hur ni kan arbeta vidare med de tankar, idéer och frågor som dyker upp hos eleverna efter olika typer av samverkansaktiviteter.

Genom att arbeta med övningarna som presenteras i lärarhandledningen hjälper du som lärare eleverna att:

- bli mer medvetna om sig själva
- bli mer medvetna om olika valalternativ både vad gäller utbildningar och yrken
- bli mer medvetna om relationen mellan sig själva och olika valalternativ
- lära sig fatta beslut
- lära sig genomföra sina beslut.

SAMVERKAN MELLAN SKOLA OCH OMVÄRLD

I en alltmer föränderlig värld ställs det höga krav på skolan att ge eleverna verktygen att genomföra välgrundade studie- och yrkesval. Många av de yrken som vi förbereder eleverna för existerar ännu inte på arbetsmarknaden. Undersökningar visar att ungdomar endast kan räkna upp ett fåtal yrken. Hur är det möjligt att genomföra välgrundade studie- och yrkesval utan kunskapen om vilka valalternativ som finns?

Samverkan mellan skola och omvärld är ett viktigt verktyg i arbetet med att ge eleverna möjligheten att lära sig mer om yrken, arbetsuppgifter, utbildningar, valmöjligheter, kompetenskrav, önskemål, förväntningar med mera. Samverkan mellan skola och omvärld är en hjälp i arbetet med att konkretisera de mål och riktlinjer som finns att hitta i skolans styrdokument och genom samverkan finns möjligheterna för en ökad måluppfyllelse.

INNEHÅLL

MÅLGRUPP	1
ANVÄNDARGUIDE.....	1
ÖVNINGARNA	2
KOLLEGIALT ARBETE.....	2
DIGITALA VERKTYG	3
SYMBOLER.....	4

TEMA – MINA DRÖMMAR & MÅL 6

VÄRDERA	6
Övning 1 Fyra hörn	6
UNDERSÖKA	8
Övning 2 Intressetest	8
Övning 3 Följa drömmen och/ eller tänka praktiskt.....	10
Övning 4 Hur mycket kostar det?	11
DISKUTERA & ARGUMENTERA	13
Övning 5 Hur gör vi våra framtidsval?.....	13
BESKRIV & FÖRKLARA.....	14
Övning 6 Följa drömmen och/ eller tänka praktiskt	14

TEMA – VAD INNEBÄR YRKET?..... 16

VÄRDERA	
Övning 1 yrkesvärderingsövning.....	16
UNDERSÖKA	19
Övning 2 Yrkesfilmer.....	19
Övning 3 utforska yrket	20
Övning 4 fånga en känsla.....	21
DISKUTERA & ARGUMENTERA	22
Övning 5 manligt & kvinnligt.....	22
BESKRIV & FÖRKLARA.....	24
Övning 6 berätta om ett yrke	24

THEMA – JAG & STUDIerna 26

VÄRDERA	26
Övning 1 Gymnasievalet	26
Övning 2 hur väljer jag gymnasium	27
UNDERSÖKA	30
Övning 3 Gör en podcast.....	30
Övning 4 Gymnasiemässa	31
Övning 5 Vad säger arbetslivet.....	32
DISKUTERA & ARGUMENTERA	33
Övning 4 Pecha Kucha	33
BESKRIV & FÖRKLARA.....	34
Övning 5 NÖHRA	34

TEMA – JAG I ARBETSLIVET..... 36

VÄRDERA.....	36
Övning 1 Mina kompetenser	36
UNDERSÖKA	37
Övning 2 Begreppskunskap.....	37
Övning 3 Prova på	38
Övning 4 Skapa en blogg.....	39
Övning 5 Hållbarhet.....	40
DISKUTERA & ARGUMENTERA	41
Övning 5 @jobbet.....	41
Övning 6 Integration i arbetslivet	43
Övning 7 Framtidens arbetsmarknad	44
Övning 8 Hisstal.....	45
BESKRIV & FÖRKLARA.....	46
Övning 9 Arbetsmiljö	46

ANPASSADE UPPGIFTER FÖR NYANLÄNDA ELEVER 48

Studera yrken och Sveriges arbetsmarknad och välfärdssystem	48
--	----

ORDLISTA..... 53

LÄNK TIPS..... 54

KOPPLING TILL LÄROPLANEN 55

RIKTLINJER 55

MÅLGRUPP

Materialet riktar sig främst till lärare som arbetar med elever i årskurs 7-9. I övningarna finns kopplingar till de kurser som läses i dessa årskurser, såsom till syfte, förmågor och det centrala innehållet. Många övningar lämpar sig mycket väl även för andra målgrupper såsom elever inom gymnasieskolan, vuxenutbildningen, SFI-verksamheten och andra utbildningar.

Som lärare kan du ta hjälp av studie- och yrkesvägledaren på skolan om du vill ha tips på hur du kan utveckla övningarna. Diskutera gärna materialet i kollegiet och kom fram till hur ni ska arbeta med det på bästa sätt.

AKTIVITETER

Då lärarhandledningens övningar är tänkta att göras i samband med någon form av skola-omvärldsaktivitet refereras det återkommande i materialet till aktivitet eller aktiviteter. Med detta menas olika typer av aktiviteter som har att göra med samverkan mellan skola och omvärld. Exempel på detta kan vara; besök på en gymnasimässa, besök på en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, besök på yrkestävlingar, besök av arbetslivet på skolan, studiebesök, prao, jobbskuggning, kontakter med anordnare av eftergymnasiala studier etcetera. I de olika övningarna ges det också förslag på vilken typ av aktivitet som övningen kan passa för. Detta är endast förslag och övningarna går att anpassas även till andra sammanhang och efter andra behov.

ANVÄNDARGUIDE

Lärarhandledningen är indelad i fyra undervisningsteman – *Mina drömmar & mål, Vad innebär yrket? Jag och studierna* samt *Jag i arbetslivet*. Tanken är att du som använder dig av materialet ska kunna fördjupa dig inom ett undervisningstema eller att du kan välja fritt bland de olika övningarna i lärarhandledningen. Varje undervisningstema har en tydlig koppling till en eller flera aktiviteter som skolan gör i samverkan med omvärlden.

Varje undervisningstema har fyra olika övningsnivåer – *Värdera, Undersöka, Diskutera & Argumentera* samt *Beskriv & förklara*. Övningarna är i de flesta fall inte sammankopplade med varandra vilket gör det lätt för dig att plocka ut de övningar som passar just dig utan att för den skull behöva arbeta med hela undervisningstemat. I övningarna ges det förslag på i vilka ämnen övningen skulle kunna användas. Ett undervisningstema är ofta kopplat till flera olika ämnen, vilket kan underlätta ett ämnesövergripande arbete.

FYRA TEMAN SOM BIDRAR TILL ELEVERNAS VALKOMPETENS

Att lärarhandledningen är indelad i fyra undervisningsteman beror på att den ska kunna användas i olika syften. Tanken är att ge lärare hjälp på traven med att inte göra en aktivitet till ett lösryckt moment utan att det snarare ska bli något i ett större sammanhang. Undervisningsteman har olika inriktningar men alla behandlar framtiden, yrkesval och studieval. Därför är det inte ovanligt att de olika övningarna stundtals sträcker sig över mer än ett undervisningstema. Gemensamt bidrar handledningens teman till elevernas valkompetens genom att eleverna får samla, analysera och sammanställa information om sig själv, utbildningsvägar och yrkesliv. Materialet ska vara en hjälp till eleven för att kunna göra väl underbyggda val i ett samhälle där arbetsmarknaden ständigt förändras och där utbildningssystemet är mer komplicerat än tidigare.

MINA DRÖMMAR & MÅL

Här får eleverna börja fundera över sin framtid, både vad gäller yrken och studier. Vad vill de göra och hur ska de göra för att nå sina drömmar? Hur bör de tänka när de gör sina val inför framtiden?

VAD INNEBÄR YRKET?

Eleverna får fördjupa sig i vad olika yrken innebär. Vilka kompetenser kräver yrket och hur kopplas detta till det arbetar som sker i skolan? Vilka arbetsuppgifter ingår? Vilka yrken förknippas med män respektive kvinnor och varför är det så?

JAG & STUDIerna

Här får eleverna fundera över olika studievägar. Vilka utbildningar och skolor finns? Vad är viktigt att tänka på inför valet av skola? Hur har andra tänkt vid val av skola?

JAG I ARBETSLIVET

Eleverna ges möjlighet att fundera längre in i framtiden. Vilka kompetenser har de idag och vad behöver de utveckla? Hur utvecklas dessa kompetenser genom det de arbetar med i skolan? Vem får jobbet? Vilka yrken kommer finnas i framtiden? Olika ord och begrepp.

ÖVNINGARNA

Välj själv om du vill följa övningarna helt och hållet eller lägga till eller ta bort delar som fungerar för just din grupp. I uppgifterna ges det förslag på i vilket ämne uppgiften kan användas i. Detta är just förslag, det går säkert hitta fler möjliga infallsvinklar och kopplingar till just ditt ämne.

VÄRDERA

Dessa övningar är tänkta som en introduktion till undervisningstemat och ska kunna göras utan någon större förståelse till temat. Syftet är att starta igång en tankeprocess hos eleverna och att göra dem bekanta med de olika undervisningsteman. Det är viktigt att följa upp elevernas reflektioner och ge dem möjlighet att motivera sina ställningstaganden.

UNDERSÖKA

Övningarna i denna kategori är ofta sammankopplade med en aktivitet. Många gånger handlar det om faktainsamling genom exempelvis intervjuer. Uppgifterna här är oftast av lite mer fördjupad karaktär och kopplas ibland ihop med någon form av presentationsteknik.

DISKUTERA & ARGUMENTERA

Här finns övningar där eleverna behöver kunna ta ställning och diskutera ämnen inom undervisningstemat. Det kan röra sig om både muntliga och skriftliga diskussioner.

BESKRIV & FÖRKLARA

Dessa övningar handlar till stor del om att eleverna ska kunna berätta om något som de samlat information om, muntligt eller skriftligt. I vissa fall är dessa övningar sammankopplade med övningarna som ni finner under undersöka. Under denna kategori ges oftast förslag på presentationsform. Det är dock upp till läraren att välja den presentationsform som passar bäst.

KOLLEGIALT ARBETE

Tanken med materialet är att alla lärare på skolan ska vara involverade i arbetet med samverkan mellan skola och omvärld samt ge eleverna underlag för att kunna göra väl underbyggda val. Hur ska vi tillsammans arbeta för att uppnå de mål och riktlinjer som uttrycks i läroplanen? För att underlätta detta arbete kan det vara bra att föra en diskussion i arbetslaget kring hur ni tillsammans kan bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning och yrkesval. Hur hjälper ni eleverna att granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden?

Här nedan följer ett antal diskussionsfrågor som kan vara ett underlag vid diskussionen kring hur ni kan använda er av lärarhandledningen.

1. Hur kan vi på skolan dra nytta av lärarhandledningen?
2. Hur kan mitt ämne kopplas till de olika övningarna som finns i lärarhandledningen? Tänk här på att inte enbart titta på det centrala innehållet utan också de förmågor som eleverna ska träna på.
3. Vilket undervisningstema i lärarhandledningen passar att arbeta med på vår skola/med våra elever?
4. Vilka stöd i läroplanen finns för att arbeta med de övningar som finns i handledningen och hur jobbar vi idag på skolan för att uppnå dessa mål och riktlinjer?
5. Hur samverkar vi med omvärlden idag och hur kan lärarhandledningen vara ett stöd i detta arbete? Vad kan vi behöva förbättra kopplat till detta?
6. Hur kan vi tillsammans arbeta med elevernas valkompetens och hur kan lärarhandledningen vara till hjälp i detta arbete?
7. Hur rustar vi här på skolan eleverna inför framtiden? Titta gärna i platsannonser. Vilka kompetenser efterfrågas och hur arbetar vi med dessa kompetenser idag? Hur kan vi synliggöra detta för våra elever?
8. Vilka övningar i lärarhandledningen är ett bra komplement till det vi redan gör här på skolan?

DIGITALA VERKTYG

I lärarhandledningen ges ibland förslag på presentationsformer, enkätundersökningar och värderingsövningar. Nedan följer en kort presentation av olika digitala verktyg som kan vara till hjälp i ert arbete.

GOOGLE FORMULÄR

I Google formulär kan du skapa en egen enkätundersökning. Du kan sedan enkelt dela länken till din enkätundersökning på exempelvis sociala medier. Svaren på undersökningen samlas automatiskt i Google kalkylark. Verktöget är gratis.
<https://www.google.se/intl/sv/forms/about/>

MENTIMETER

Genom Mentimeter kan eleverna rösta och se resultatet i realtid. Ställ en fråga, låt eleverna rösta och sedan kan ni tillsammans se resultatet allteftersom rösterna kommer in. Verktöget är gratis och gör gruppen delaktig i diskussionen.
www.mentimeter.com

QUIZLET

Ett gratisverktyg som finns både som webbsida och som app. Här kan du som lärare skapa frågekort där eleverna kan öva sig genom olika metoder. Verktöget är bra att använda exempelvis när man övar sig på ord och begrepp.
[https://quizlet.com](http://quizlet.com)

BLOGGER

Ett gratisverktyg där du kan skapa en egen blogg eller en klassblogg. Genom att skaffa dig ett Googlekonto får du automatiskt ett konto som fungerar på Blogger. Du kan sedan välja om du vill lägga till fler författare och på så sätt skapa en klassblogg. Fördelen med en blogg är att föräldrar och vårdnadshavare kan gå in och läsa om det eleverna arbetar med.
www.blogger.com

PADLET

Ett verktyg där du kan bygga en digital vägg. Du kan klistra in länkar på väggen, infoga worddokument eller rent av använda den som en anslagstavla. Kan exempelvis vara bra att använda vid diskussioner i grupp där eleverna kort får skriva ner de tankar som dykt upp i gruppen och där du sedan kan ge direkt respons.
<https://padlet.com>

AUDACITY

Detta verktyg passar bra när eleverna ska spela in en egen podcast. Audacity laddar du enkelt hem till din dator. Programmet är gratis och det går enkelt att spela in och redigera ljud. Det finns en uppsjö av olika program att använda vid inspelning av podcast, välj det som fungerar bäst för dig.
<http://audacityteam.org>

SOCRATIVE

Är precis som mentimeter ett verktyg där gruppen kan rösta och där man kan följa resultatet i realtid. Även detta verktyg är gratis.
www.socrative.com

PREZI

Prezi finns både gratis och som betalversion. Genom Prezi kan du lätt skapa fina presentationer med texter, bilder och symboler. Presentationen blir levande genom animeringar och zoom. Ett relativt lättanvänt program där det enda som krävs är att du skapar ett konto. Ett roligt komplement till de vanligaste presentationsverktygen.
<https://prezi.com>

MOVENOTE

Gör bildspel av befintliga bilder eller ta foton direkt i verktöget. Du kan sedan spela in en video där du kommenterar bildspelet. Ett bra verktyg när du ska göra presentationer eller ge instruktioner.
<https://www.movenote.com>

KAHOOT

Kahoot är ett gratisverktyg där du som lärare kan skapa egna frågesporter. Alla elever svarar på sin egen dator, läsplatta eller telefon. Du kan också skapa en Kahoot för att starta en diskussion eller för att genomföra en undersökning.
<https://getkahoot.com>

SYMBOLER

I de olika övningarna i lärarhandledningen hänvisar vi till olika ämnens syfte, förmågor och centrala innehåll. Du ser vilket ämne övningen är kopplad till genom nedanstående symboler som alla representerar ett ämne. Hädanefter kommer därför alla ämnen visas genom dessa symboler.

BILD

BIOLOGI

ENGELSKA

FYSIK

GEOGRAFI

**HEM- &
KONSUMENTKUNSKAP**

HISTORIA

IDROTT & HÄLSA

KEMI

MATEMATIK

MODERNA SPRÅK

MODERSMÅL

MUSIK

RELIGION

SAMHÄLLSKUNSKAP

SLÖJD

**SVENSKA & SVENSKA
SOM ANDRASPRÅK**

TEKNIK

TEMA- MINA DRÖMMAR & MÅL VÄRDERA

ÖVNING 1 FYRA HÖRN

TID: 30-45 MINUTER

NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET

I denna övning får eleverna personligen ta ställning till ett antal frågeställningar. Målet är att eleverna ska ges möjligheten att börja fundera kring framtidsdrömmar och mål.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: En gymnasieutmärkelse, en arbetsmarknadsmässa, kontakt med anordnare av eftergymnasiala studier, en framtidsvecka/framtidsmässa, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

FÖRMÅGOR

Uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.

Reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet.

FÖRBEREDELSE

Ni behöver ett rum där eleverna kan röra sig relativt fritt samt fyra olika hörn där eleverna ska kunna placera sig.

Ett alternativt sätt att genomföra övningen är att istället låta eleverna svara digitalt genom förslagsvis mentimeter eller socrative som beskrivs bland de digitala verktygen.

GENOMFÖRANDE

Varje hörn i klassrummet står för ett svarsalternativ. Du som lärare läser upp olika påståenden (ett påstående i taget) och låter sedan eleverna ta ställning till frågan genom att placera sig i det hörn som bäst stämmer överens med hur eleven känner eller tycker. Fråga eleverna efter varje påstående om någon vill berätta varför de placerat sig i just det hörnet. Stanna upp och låt eleverna dela med sig och svara också på eventuella frågor. Nedan följer påståenden kopplade till temat.

- 1. JAG VET PRECIS VAD JAG VILL ARBETA MED NÄR JAG GÅTT UR GYMNASIET.**
 - Det stämmer absolut
 - Det stämmer delvis
 - Det stämmer absolut inte
 - Inget svar
- 2. JAG VET PRECIS HUR JAG SKA GÅ TILLVÄGA FÖR ATT FÅ ARBETA MED DET JAG VILL.**
 - Det stämmer absolut
 - Det stämmer delvis
 - Absolut inte
 - Jag vet hur jag kan ta reda på det
- 3. JAG VET INTE ALLS VILKET PROGRAM JAG SKA LÄSA PÅ GYMNASIET.**
 - Jo jag vet precis vilket program jag ska gå
 - Jag tror att jag vet vilket program jag ska gå
 - Jag har inte en aning om vilket program jag ska gå
 - Annat
- 4. DEN PLANERADE AKTIVITETEN (FYLL I MED DEN PLANERADE AKTIVITET) KAN GE MIG MÖJLIGHETEN ATT SE VILKA VÄGAR DET FINNS FÖR MIG I FRAMTIDEN.**
 - Jag tror absolut att (fyll i med den planerade aktiviteten) kan hjälpa mig att förstå vilka yrken och utbildningar som finns
 - Jag vet redan vilka yrken och utbildningar som finns och tror inte (fyll i med den planerade aktiviteten) kommer vara till hjälp för mig
 - Jag vet redan vad jag vill göra men tycker ändå att det ska bli roligt att besöka (fyll i med den planerade aktiviteten)
 - Jag vet inte vad (fyll i med den planerade aktiviteten) är för någonting

5. JAG VET VILKA GYMNASIESKOLOR SOM HAR DET PROGRAMMET SOM JAG VILL LÄSA.

- Jag instämmer helt
- Jag har inte en aning
- Jag vet inte vilket program jag vill läsa
- Annat

6. DE FLESTA HÄR INNE VET VAD DE VILL GÖRA I FRAMTIDEN.

- Jag instämmer helt
- Jag tror att det är få som vet vad de vill göra i framtiden
- Det är för tidigt för oss att veta vad vi ska göra i framtiden
- Annat

7. JAG VET PRECIS HUR JAG SKA GÖRA FÖR ATT UPPNÅ MINA MÅL.

- Jag instämmer helt
- Jag behöver hjälp med hur jag ska uppnå mina mål
- Jag vet inte vilka mina mål är
- Jag tycker att det är onödigt att sätta upp mål

Avsluta gärna övningen genom att ha en efterdiskussion i helgrupp. Nedan följer några frågor som kan vara till hjälp vid diskussionen.

1. Var det svårt eller lätt att bestämma sig för i vilket hörn ni skulle ställa er? Varför/varför inte?
2. Vad tror ni att övningen handlade om?
3. Fick övningen er att få en förståelse för något som ni inte visste innan? I så fall vad?
4. Fick övningen er att ändra uppfattningen om något? Varför/varför inte?
5. Fick övningen er att förstå hur era klasskamrater tänker kring framtiden? Varför/varför inte?

UNDERSÖKA

ÖVNING 2

INTRESSETEST

TID: CA 60 MIN

NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET

I denna övning får eleverna genom ett intressetest undersöka vilka eventuella yrken som kan vara aktuella för dem i framtiden. Målet är att de ska få upp ögonen för nya möjligheter och vägar samt få dem att reflektera över sin framtid.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: En gymnasiemässa, en arbetsmarknadsmässa, kontakt med anordnare av eftergymnasiala studier, en framtidsvecka/framtidsmässa, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för språk och kulturer och förmedla nyttan av språkkunskaper. Vidare ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att söka svar på frågor med hjälp av både systematiska undersökningar och olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett kritiskt tänkande kring sina egna resultat, andras argument och olika informationskällor.

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRBEREDELSE

Varje elev bör ha tillgång till en egen dator, mobil eller surfplatta. Det krävs även en stabil internetuppkoppling.

GENOMFÖRANDE

Gå in på www.arbetsformedlingen.se. Under fliken *Arbetssökande* hittar ni en rubrik som heter *Yrke och framtid*. I vänsterkolumnen där klickar ni in er på *Tester och guider* och väljer sedan *Intressetest* (se bild på nästa sida).

Efter att eleven besvarat de 66 frågorna kommer testet att generera yrkesförslag. Eleven kan klicka in sig på olika yrken och läsa om saker som arbetsuppgifter, arbetstider, anställningsformer, utbildning, framtidsutsikter etcetera. Det går även att se vilka förmågor som behöver utvecklas för att kunna arbeta inom just det yrket. Dessa förmågor har tydliga kopplingar till skolans kursplaner.

Eleverna får titta runt bland de föreslagna yrkena välja ut ett yrke som stämmer bäst in på deras drömmar och mål inför framtiden. Alternativt kan de välja det yrke som verkar mest spännande. Be eleven besvara nedanstående frågor.

För att kunna ta del av det som diskuteras i grupper är ett tips är att använda sig utav verktyget padlet som beskrivs bland de digitala verktygen och låta eleverna posta några meningar på en digital anslagstavla om det som tagits upp i gruppen.

1. Varför valde du just det här yrket?
2. Hur ser framtidsutsikterna ut för just det här yrket? Det vill säga finns det goda chanser till jobb i framtiden?
3. Vilka förmågor behöver du utveckla för att kunna arbeta med detta yrke? Vilka av dessa förmågor tränar du på i skolan?
4. Behöver du gå någon speciell utbildning för att kunna få ett arbete inom detta yrke?
5. Gjorde testet att du fick upp ögonen för nya yrken? I så fall på vilket sätt?

Placera eleverna i mindre grupper och be dem redovisa sina svar för varandra.

Avsluta gruppdiskussionerna genom att i helklass fråga eleverna vilka förmågor de behöver utveckla för att i framtiden kunna få ett jobb. Skriv dessa på tavlan och fråga sedan eleverna vilka av dessa förmågor som ni tränar på i skolan och hur detta görs. På detta sätt får eleverna en tydlig koppling mellan det de lär sig i skolan och det som de kommer behöva i arbetslivet.

Arbetssökande ▾

Arbetsgivare ▸

Om oss ▸

Sök på webbplatsen 🔍

Lediga jobb

Cv och ansökan

Yrke och framtid

Stöd och service

 Min sida

Startsida > Yrke och framtid > Tester och guider > Intressetest

Yrken A-Ö ▸

Yrkeskompassen

Tester och guider ▾

Att välja yrke

Framtid och karriär

Intressetest

Självskatta dina kompetenser

Arbetsmarknadsutbildningar

Utbildningar och studier

Starta eget företag ▸

Informationsträffar om yrken, studier och starta eget

Utbildningsjournalen

Ung

Intressetest

Börja med att logga in om du vill spara dina uppgifter.

[Se film om hur intressetestet fungerar](#)

Frågor

Mina yrkesförslag

Är du intresserad av att...

analysera den ekonomiska utvecklingen i en bransch

Inte alls

En aning

Ganska

Mycket

Du har svarat på 0 av 66 frågor.

« Föregående | Nästa »

Spara intressetest

9

ÖVNING 3

FÖLJA DRÖMMEN OCH/ ELLER TÄNKA PRAKTISKT

TID: TOTALT (FÖR-, UNDER- OCH EFTERARBETE)
CA 140-180 MIN + REDOVISNING SOM NI
HITTAR I ÖVNING 5 INOM SAMMA TEMA

NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR, GENOMFÖRANDE
UNDER OCH ARBETE EFTER EN AKTIVITET

Tanken med övningen är att eleverna får möjlighet att bekanta sig med den planerade aktiviteten samtidigt som de får undersöka människors mål och drömmar och hur de gör för att nå dessa. Vad är egentligen viktigt när val inför framtiden görs?

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: En gymnasieutmärkelse, en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

CENTRALT INNEHÅLL

Tabeller, diagram och grafer samt hur de kan tolkas och användas för att beskriva resultat av egna och andras undersökningar, till exempel med hjälp av digitala verktyg. Hur lägesmått och spridningsmått kan användas för bedömning av resultat vid statistiska undersökningar.

Dokumentation av undersökningar med tabeller, diagram, bilder och skriftliga rapporter.

Dokumentation av undersökningar med tabeller, diagram, bilder och skriftliga rapporter.

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRBEREDELSE

Eleverna delas in i mindre grupper och behöver ha förberett enkäter med frågor kopplade till temat *Mina drömmar & mål*. Frågorna bör vara utformade på ett sådant vis att resultatet sedan ska kunna redovisas genom tabeller och diagram. Lättast är det därför att ha frågor med olika svarsalternativ. Exempel på frågor kan vara:

1. VET DU VAD DU VILL ARBETA MED I FRAMTIDEN?

1. Ja
- X. Nej
2. Jag arbetar redan med det jag vill

2. ÄR DET, INFÖR VALET AV GYMNASIESKOLA, VIKTIGT ATT VETA VAD DU VILL ARBETA MED I FRAMTIDEN?

1. Ja
- X. Nej
2. Det kan vara bra men är inget måste

3. ÄR DET VIKTIGT ATT UNDERSÖKA FRAMTIDSUTSIKTERNA FÖR DET YRKET SOM DU ÄR INTRESSERAD AV ATT ARBETA MED I FRAMTIDEN?

1. Ja, absolut
- X. Nej du bör enbart gå efter det som du är intresserad av
2. Delvis men du kan inte jobba med något du inte vill enbart för att det ger möjlighet till jobb

4. VAD ÄR VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ VID VALET AV UTBILDNING INFÖR GYMNASIET?

1. Att utbildningen leder till ett yrke där man tjänar mycket pengar
- X. Att jag får gå på samma skola som mina vänner
2. Att utbildningen förbereder mig för vidare studier

5. HAR BESÖKET HÄR PÅ (FYLL I MED DEN PLANERADE AKTIVITETEN) GETT DIG STÖRRE FÖRSTÅELSE FÖR VAD OLIKA YRKEN INNEBÄR?

1. Ja, absolut
- X. Nej jag visste det sedan tidigare
2. En del visste jag sedan tidigare men mycket var nytt för mig

GENOMFÖRANDE

Under den planerade aktiviteten genomför eleverna sina enkätundersökningar med andra besökare.

Be dem få in minst 10 svar så att de har ett material att arbeta med när de åter är på plats i skolan.

EFTERARBETE

När eleverna kommer tillbaka från den genomförda aktiviteten är det dags att sammanställa resultaten i form av diagram. Be dem också att fundera över resultaten och dra slutsatser.

Exempel: De flesta som har svarat är mellan 15 och 20 år och 8 av 10 vet inte vad de vill arbeta med i framtiden. Hur kommer sig detta?

Redovisningstips hittar ni i övning 5 inom detta tema.

Tips – Google formulär är ett bra verktyg att använda sig av vid undersökningar av detta slag.

ÖVNING 4

HUR MYCKET KOSTAR DET?

TID: CA 90 MINUTER

NÄR: EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET

Genom den här övningen får eleverna fundera över hur olika val kan komma att påverka dem ekonomiskt.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: En gymnasiemässa, en arbetsmarknadsmässa, kontakt med anordnare av eftergymnasiala studier, en framtidsvecka/framtidsmässa, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

 Genom undervisningen ska eleverna få möjlighet att utveckla medvetenhet om vilka konsekvenser valen i hushållet får för hälsa, välbefinnande och gemensamma resurser. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om konsumtionens villkor, om sparande, krediter och lån. På så sätt ska eleverna ges förutsättningar att göra välgrundade val när det gäller privatekonomi och kunna hantera olika problem och situationer som en ung konsument kan ställas inför.

 Undervisningen i ämnet matematik ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om matematik och matematikens användning i vardagen och inom olika ämnesområden.

 Eleverna ska även ges förutsättningar att utveckla kunskaper för att kunna tolka vardagliga och matematiska situationer samt beskriva och formulera dessa med hjälp av matematikens uttrycksformer.

FÖRMÅGOR

 Formulera och lösa problem med hjälp av matematik samt värdera valda strategier och metoder.

CENTRALT INNEHÅLL

 Hushållets ekonomi och att beräkna kostnaden för boende, konsumtion, resor och krediter.

 Ungas privatekonomi, till exempel att handla över Internet, att låna pengar, att handla på kredit eller avbetalning och att teckna abonnemang.

 Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRBEREDELSE

Alla elever bör ha tillgång till en dator eller läsplatta med stabil internetuppkoppling för att kunna söka efter information. Eleverna bör även ha tillgång till någonform av miniräknare när ska räkna ut sina budgetar.

GENOMFÖRANDE

Eleverna ska med din hjälp träna på att göra en budget. I övningen utgår alla ifrån att de är 25 år gamla och har ett heltidsjobb. Antingen har de börjat arbeta direkt efter gymnasiet eller så har de valt att studera vidare och arbetar nu med det som de utbildat sig till. Alla utgår också ifrån att de bor själva.

LÅT ELEVERNA SVARA PÅ NEDANSTÅENDE FRÅGOR SAMT MED DIN HJÄLP TA REDA INKOMSTER OCH UTGIFTER.

1. Vilken typ av yrke arbetar du med? Hur mycket tjänar du? Sök på internet för att ta reda på vad snittlönen ligger på. Hur mycket får du ut efter att du har betalt din skatt?
2. Vilken utbildning krävs för att arbeta inom yrket? Hur mycket studielån har du behövt ta och vad behöver du betala tillbaka varje månad?
3. Hur bor du? Lägenhet eller villa? Bostadsrätt eller hyresrätt? Vad kostar denna?
4. Vilka försäkringar har du och vad kostar dessa?
5. Vad kostar mobiltelefonen, TV och internet varje månad?
6. Vad kostar elen i månaden?
7. Hur mycket är det rimligt att lägga på mat varje månad?
8. Tränar du och vad kostar i så fall ett träningskort?
9. Har du bil och vad kostar i så fall denna i månaden?
10. Har du något husdjur och vad kostar dig detta varje månad?
11. Hur mycket pengar spenderar du på kläder varje månad?
12. Hur mycket pengar spenderar du varje månad på resor, nöjen, frisörbesök etcetera?

Eleverna får sedan göra en budget och räkna ut hur mycket de har över varje månad.

EFTERDISKUSSION

- Lyft nedanstående frågor i helklass.
- Tycker ni att ni fick mycket eller lite pengar kvar efter att alla räkningar etcetera var betalda?
- Blev du förvånad över någon utav kostnaderna i din budget?
- Finns det något i din budget som du skulle behöva spara in på eller lägga mera pengar på? Varför/varför inte?
- Hur blir skillnaderna mellan de som väljer att studera vidare och de som går rätt ut i arbetslivet, både vad gäller inkomster och utgifter?
- Vad lärde du dig genom uppgiften?

Ett tips är att även visa på vad de som inte har studerat vidare har haft möjlighet att lägga undan varje månad sedan de började jobba efter avslutad gymnasieutbildning i jämförelse med de som istället valt att gå vidare till universitet och högskola.

DISKUTERA & ARGUMENTERA

ÖVNING 5

HUR GÖR VI VÅRA FRAMTIDSVAL?

TID: CA 60-90 MIN

NÄR: EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET (GÄRNA EFTER ÖVNING 3)

Tanken med övningen är få upp ögonen för vilka faktorer som kan behöva tas hänsyn till vid valet av studier.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: En gymnasiemässa, en arbetsmarknadsmässa, kontakt med anordnare av eftergymnasiala studier, en framtidsvecka/framtidsmässa, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

CENTRALT INNEHÅLL

Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.

Åsikter, erfarenheter, känslor och framtidsplaner.

Muntliga och skriftliga berättelser, beskrivningar och instruktioner.

Presentationer, instruktioner, meddelanden, berättelser och beskrivningar i sammanhängande tal och skrift.

FÖRBEREDELSE

Låt gärna eleverna göra övning 3 först så att de får en förståelse för hur människor tänker kring mål och framtidsdrömmar. Arbetet görs enskilt och eleverna behöver ha tillgång till papper och penna alternativt en dator.

GENOMFÖRANDE

Be eleverna tänka sig in i att de just nu befinner sig fyrtio år in i framtiden. Framtidsjaget ska nu skriva ett brev till nutidens jag. Brevet ska innehålla tips och råd på hur eleven bör tänka inför framtiden. Frågor att ta avstamp i kan vara:

- Hur bör jag tänka kring yrkesval?
- Hur bör jag tänka kring studier?
- Finns det något som jag ångrar att jag inte har gjort?
- Finns det något jag önskar att jag hade gjort annorlunda?
- Varför har jag hamnat där jag har hamnat?
- Varför har jag gjort de val som jag har gjort?
- Hur såg mina drömmar ut när jag gick i årskurs 8?

KAMRATRESPONS

Be eleverna byta brev med varandra och ge varandra respons. Här följer några frågor som kan vara till hjälp vid kamratrespons:

- Vad i texten fångade dig extra mycket? Varför?
- Var det någonting i texten som du inte helt förstod och som skulle behöva förtydligas?
- Känner du igen dig i någonting som din klasskamrat beskriver? I så fall vad?
- Tycker du att det är någonting som saknas i texten? I så fall vad?
- Skulle du vilja ge din klasskamrat några tips gällande hur hen bör tänka kring val och drömmar?

Låt eleverna ta del av varandras respons och ge dem möjlighet att göra ändringar i sitt brev innan de lämnar in det.

Ett tips är att dela ut breven igen ett år senare och låta eleverna läsa det de har skrivit. Är det kanske redan någonting som har förändrats?

BESKRIV & FÖRKLARA

ÖVNING 6

FÖLJA DRÖMMEN OCH/ ELLER TÄNKA PRAKTISKT

TID: CA 5 MINUTER PER GRUPP (TIDSÅTGÅNG FÖR HELA GRUPPEN BEROR PÅ GRUPPENS STORLEK)

NÄR: EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET (GENOMFÖR EFTER ÖVNING 3)

Tanken med övningen är att eleverna får använda sig av informationen de inhämtat under den aktivitet som eleverna deltagit i och får möjlighet att presentera resultatet av undersökningen för övriga i gruppen. Den muntliga presentationen gör att fler ämnen kan integreras i arbetet samt att eleverna får ta del av varandras resultat.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: En gymnasieämbetsmässan, en arbetsmarknadsämbetsmässan, en framtidsvecka/framtidsämbetsmässan, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

CENTRALT INNEHÅLL

Tabeller, diagram och grafer samt hur de kan tolkas och användas för att beskriva resultat av egna och andras undersökningar, till exempel med hjälp av digitala verktyg. Hur lägesmått och spridningsmått kan användas för bedömning av resultat vid statistiska undersökningar.

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

Dokumentation av undersökningar med tabeller, diagram, bilder och skriftliga rapporter.

Dokumentation av undersökningar med tabeller, diagram, bilder och skriftliga rapporter.

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver ha gjort övning 3 innan den här övningen genomförs.

GENOMFÖRANDE

Presentationen planeras och genomförs av de grupper som genomfört enkätundersökningen i övning tre. Varje grupp presenterar sina resultat och slutsatser som de fått fram genom övning tre. I presentationen visar eleverna upp de diagram som de tagit fram utifrån svaren på enkätundersökningen.

EFTERDISKUSSION

- Visade klassens olika undersökningar olika resultat? Vad tror ni detta beror på?
- Visade era undersökningar ett annat resultat än vad ni trott från början? På vilket sätt?
- Fanns det något annat intressant som dök upp i undersökningarna? I så fall vadå?

TEMA- VAD INNEBÄR YRKET?

VÄRDERA

ÖVNING 1

YRKESVÄRDERINGSÖVNING

TID: 25-30 MINUTER

NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET

Tanken med övningen är att eleverna ska få upp ögonen för olika yrken och speciellt yrken kopplat till den aktivitet som ska ske. Eleverna ska också få fundera över vilka kompetenser och egenskaper som är viktiga för de olika yrkena.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: studiebesök, prao, jobbskuggning, besök av arbetslivet på skolan, en gymnasieutställning, en framtidsvecka/framtidsmässa, en arbetsmarknadsmässa, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att använda och utveckla kunskaper och redskap för att formulera egna och granska andras argument i sammanhang där kunskaper i biologi har betydelse.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.

FÖRMÅGOR

uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.

FÖRBEREDELSE

Välj ut ett antal yrken åt eleverna att välja bland eller låt eleverna själva välja ett yrke som intresserar dem. Tänk på att välja yrken kopplat till den aktivitet som ska ske. Ska ni exempelvis på ett studiebesök är det bra att välja yrken kopplat till arbetsplatsen ni ska besöka. Ska eleverna på prao väljer ni istället yrken som finns på elevernas praoplatser.

Du behöver även klippa ut egenskapskorten.

GENOMFÖRANDE

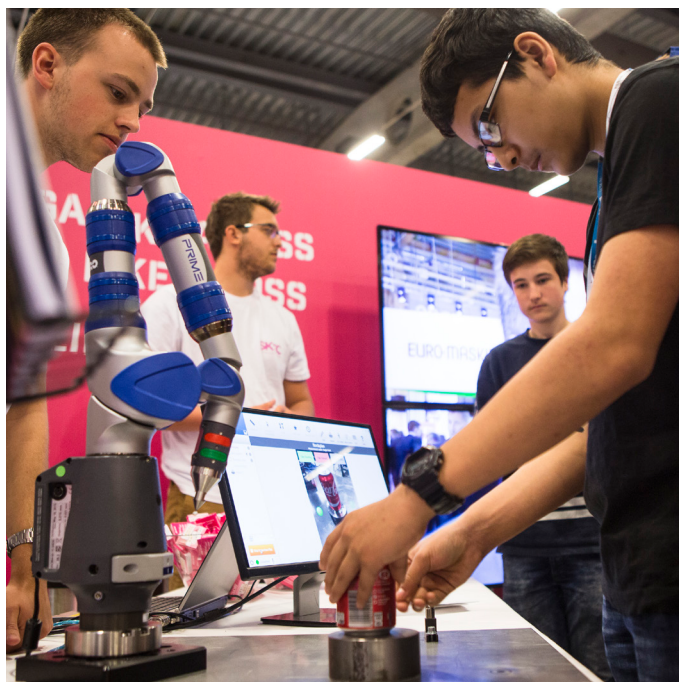
Dela upp eleverna i grupper om tre-fyra elever, se till att varje grupp har en komplett uppsättning med egenskapskort. Eleverna arbetar med ett yrke per grupp. Tänk på att det bör vara yrken kopplade den aktivitet som ska ske så att eleverna får förbereda sig på bästa sätt. Berätta sedan att de, utifrån egenskapskortet, ska välja ut de fem viktigaste egenskaperna som kan behövas för att arbeta inom yrket. Ge eleverna 5-10 minuter att diskutera detta. Berätta sedan att de ska plocka bort två av de fem egenskaper de tidigare valt ut och sedan rangordna de tre som blir kvar. Slutligen ber du varje grupp att presentera för resten av klassen vad de, i gruppen, har kommit fram till.

Ett tips är att även välja yrken som har en koppling till ämnet du undervisar i. Fråga eleverna på vilket sätt yrket kan kopplas till det aktuella ämnet. På så vis kan du hjälpa eleverna att se sambandet mellan det som de lär sig i skolan och det framtida yrkeslivet.

EFTERDISKUSSION

- Hur gjorde ni för att enas om vilka ord som skulle väljas?
- Tror ni att personer som arbetar med dessa yrken skulle välja samma ord?
- Håller grupperna med om varandra val eller skulle de välja annorlunda? Varför?
- Vad känner ni till om dessa yrken sedan innan?
- Saknades några egenskaper?
- De egenskaperna ni har plockat ut på vilket sätt är dessa viktiga att ha även i skolan?
- Vilken gymnasieutbildning tror ni att ni bör välja om ni, i framtiden, vill arbeta inom det yrket ni har diskuterat i gruppen?

FLEXIBEL	DRIVEN	ANSVARSFULL	AMBITIÖS
EFFEKTIV	MÅLINRIKTAD	ORDNINGSAM	PRATSAM
ÖDMJUK	TUFF	BESTÄMD	UPPRIKTIG
AUKTORITÄR	KREATIV	STÖTTANDE	STRUKTURERAD
SAMARBETSVILLIG	PRAKTISK	SERVICEMINDED	PUNKTLIG
NYFIKEN	UTBILDAD	GLAD	DISCIPLINERAD
KUNNIG	EFFEKTIV	UTÅTRIKTAD	KLOK
HJÄLPSAM	TÅLMODIG	VÄLTRÄNAD	ENGAGERAD
SKAPANDE	NOGGRANN	MEDMÄNSKLIG	RESULTATINRIKTAD
INITIATIVTAGANDE	LOJAL	MOTIVERAD	PÅLITLIG
SMART	ORÄDD	ENVIS	ÄVENTYRLIG
STRESSTÅLIG	LUGN	SNABB	OMSORGSFULL

UNDERSÖKA

ÖVNING 2

YRKESFILMER

TID: 30-60 MINUTER

NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET

I denna övning får eleverna möjlighet att fördjupa sig i olika yrken och speciellt yrken kopplat till den aktivitet som ska ske.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: studiebesök, prao, jobbskuggning, besök av arbetslivet på skolan, en gymnasimässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, en arbetsmarknadsmässa, besök på yrkestävlingar

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur historiska berättelser används i samhället och i vardagslivet. Därigenom ska eleverna få olika perspektiv på sina egna och andras identiteter, värderingar och föreställningar.

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

Arbetsställningar och belastning till exempel vid fysiska aktiviteter och förebyggande av skador, genom till exempel allsidig träning.

Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla kunskaper om arbetsmiljö och säkerhetsfrågor och om hur man väljer och hanterar material för att främja en hållbar utveckling.

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver ha tillgång till en dator/läsplatta med internetuppkoppling och det är bra om alla elever har någon form av hörlurar.

GENOMFÖRANDE

Be eleverna gå in på

www.youtube.com/arbetsformedlingen.se

(om länken inte fungerar kan ni gå in på Youtube och söka på yrkesfilm arbetsförmedlingen). Berätta för dem att de ska titta på minst två yrkesfilmer. Be eleverna välja filmer som har en koppling till den kommande aktiviteten och be dem försöka svara på nedanstående frågor.

Ett tips är att även rikta filmerna till det ämnet du undervisar i. Undervisar du exempelvis i teknik kan du be eleverna leta efter yrken kopplat till teknik. Ställ då även frågor på hur yrket kan kopplas till ämnet teknik.

1. Vilka arbetsuppgifter har personen i filmen?
2. Vilka egenskaper bör personer som arbetar inom yrket ha?
3. Skiljer sig yrket ifrån hur du först trodde att det skulle vara?
4. Hur ser arbetstiderna ut?
5. Hur ser arbetsförhållandena ut (arbetsmiljö)?
6. Vad verkar vara det positiva med yrket?
7. Verkar det vara lätt att få jobb inom yrket?
8. Finns det några stereotypa uppfattningar om just det här yrket? I så fall vilka? Varför?
9. Vilken gymnasieutbildning bör du läsa om du vill arbeta med yrket du studerat?

När alla är färdiga samlar du eleverna i klassrummet och ber var och en beskriva ett av yrkena som de fördjupat sig inom. De ska inte berätta vilket yrke de beskriver utan övriga i klassen får gissa utifrån beskrivningen. Det kan vara bra att informera eleverna redan i början om att de inte ska avslöja för varandra vilka yrken de tittat närmare på. Dock behöver eleverna inte vara rädda för att svara ordentligt på frågorna utan de väljer sedan ut vad som ska beskrivas för resten av gruppen.

ÖVNING 3

UTFORSKA YRKET

TID: CA 60 MINUTER

NÄR: GENOMFÖRS UNDER AKTIVITET

Målet med uppgiften är att eleverna får lära sig mera om olika yrken och speciellt yrken kopplat till den aktivitet som klassen deltar i.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: studiebesök, prao, jobbskuggning, besök av arbetslivet på skolan, en gymnasie-mässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, en arbetsmarknads-mässa besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur historiska berättelser används i samhället och i vardagslivet. Därigenom ska eleverna få olika perspektiv på sina egna och andras identiteter, värderingar och föreställningar.

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

Arbetsställningar och belastning till exempel vid fysiska aktiviteter och förebyggande av skador, genom till exempel allsidig träning.

Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla kunskaper om arbetsmiljö och säkerhetsfrågor och om hur man väljer och hanterar material för att främja en hållbar utveckling.

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver veta att de under den aktivitet som klassen deltar i ska undersöka något av de yrken som representeras. Ni behöver tillsammans i klassrummet ha gått igenom de frågor som eleverna ska ta reda på så att eleverna har möjlighet att ställa frågor.

GENOMFÖRANDE

Eleverna blir tilldelade ett yrke kopplat till den aktivitet som klassen deltar i. Antingen väljer eleverna det yrke som intresserar dem mest eller som de är nyfikna på att veta mera om, eller så styr du som lärare arbetet och ger dem varsitt yrke som de ska fördjupa sig inom. Hur eleverna tar reda på information om yrket beror på den aktivitet som klassen deltar i. Är eleven exempelvis på jobbskuggning finns det kanske möjlighet att observera en yrkesroll som utför olika arbetsuppgifter medan om ni är på en arbetsmarknads-mässa kanske eleverna kan intervjua en person som arbetar inom yrket. Metoden får anpassas efter förutsättningarna.

Berätta för eleverna att de vid ett senare tillfälle kommer att få presentera och berätta om yrket och att det därför är viktigt att de får in så mycket information som möjligt. Be eleverna svara på nedanstående frågor:

1. Vilka typer av arbetsuppgifter genomför den som arbetar inom yrket?
2. Stämmer de arbetsuppgifter som du beskrev i fråga 1 överens med din bild av yrket?
3. Kan du se att yrket skulle kunna generera i belastning på kroppen (både psykiskt och fysiskt)? Finns det andra säkerhetsrisker med yrket?
4. Vad tycker du verkar vara det roligaste med yrket?
5. Är det främst män eller kvinnor som arbetar inom det yrket du studerat? Varför tror du att det ser ut på det viset?
6. Vilka kompetenser tror du det är viktigt att en person besitter för att kunna arbeta med det yrket som du studerat? Varför?
7. På vilket sätt övar vi i skolan upp de kompetenser som du beskrivit i fråga 6?

Beskrivning av redovisningsform hittar ni övning 6.

Ett tips är att fördjupa övningen genom att rikta den till det ämnet du undervisar och styra elevens val av yrke. Finns det genom aktiviteten möjlighet att träffa någon som arbetar inom olika former av hantverk kan du exempelvis i ämnet slöjd be eleverna ta reda på vilka material som används och be dem ta reda på om det finns andra mer hållbara alternativ. Finns det genom aktiviteten möjlighet att träffa en kock kan du i hem- och konsumentkunskap låta eleverna undersöka vilken typ av mat som kockarna lagar och koppla detta till olika mattraditioner.

ÖVNING 4

FÅNGA EN KÄNSLA

TID: CA 60 MINUTER

(+EFTERARBETE & PRESENTATION)

NÄR: GENOMFÖRANDE UNDER AKTIVITET

I den här övningen får eleverna vara kreativa. Genom bilder ska de sätta ord på den känsla som den aktivitet som klassen deltar i ger dem.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: studiebesök, prao, jobbskuggning, en gymnasie-mässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, en arbetsmark-nadmässabesök på yrkestävlingar

KOPPLING TILL KURSPLAN

CENTRALT INNEHÅLL

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra en presentation.

FÖRMÅGOR

kommunicera med bilder för att uttrycka budskap

undersöka och presentera olika ämnesområden med bilder

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver ha tillgång till någon form av kamera. Lättast är om de kan använda sina egna mobiltelefoner. Om inte alla har en mobiltelefon med kamera går det att göra uppgiften i mindre grupper eller två och två. Det behöver också finnas möjlighet att föra över bilderna till en dator. Tänk på att stämma av med platsen som ni besöker att det är okej att eleverna fotograferar.

GENOMFÖRANDE

Be eleverna känna in vilken känsla aktiviteten ger dem. Det kan exempelvis vara att de känner glädje, inspiration, beslutsångest, nyfikenhet etcetera. När de väl kan sätta ord på sin känsla är det dags att fotografera ögonblick som på något sätt fångar den här känslan. Är känslan exempelvis nyfikenhet så kanske eleven kan ta bilder på många olika typer av arbetsuppgifter och om möjlighet finns en bild på när hen provar på någon av de olika arbetsuppgifterna. Be eleverna ta åtminstone fyra olika bilder.

Tillbaka på skolan är det dags att sätta ihop en presentation (förslagsvis i Power Point) med hjälp av bilderna som eleverna har med sig. Erbjud eleverna att lägga till ytterligare bilder och text som förstärker den känslan som eleverna vill presentera. Arbetet presenteras sedan för resten av gruppen och eleverna beskriver sin känsla och på vilket sätt bilderna kan kopplas till denna.

DISKUTERA & ARGUMENTERA

ÖVNING 5

MANLIGT & KVINNLIGT

TID: 30-40 MINUTER

NÄR: EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET
(GÅR ÄVEN ATT ANVÄNDA SOM
FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET)

I den här övningen får eleverna fundera kring könsroller kopplat till yrken. Det kan vara bra att vänta med att gå igenom övningens syfte med eleverna tills efter att ni läst nedanstående gåta.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: studiebesök, prao, jobbskuggning, en gymnasie-mässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, en arbetsmarknadsmässa, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur historiska berättelser används i samhället och i vardagslivet. Därigenom ska eleverna få olika perspektiv på sina egna och andras identiteter, värderingar och föreställningar.

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

Olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll, till exempel en dagstidnings olika delar. Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs, till exempel utifrån kön och etnicitet.

Hur kulturella föreställningar om teknik påverkar kvinnors och mäns yrkesval och teknikanvändning.

Människans sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet, jämställdhet, relationer, kärlek och ansvar. Metoder för att förebygga sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter på individnivå, på global nivå och i ett historiskt perspektiv.

GENOMFÖRANDE

Börja med att be eleverna att lösa nedanstående gåta.

En pappa och hans son skulle en solig vårdag ut på en bilutflykt. När de kört ungefär halvvägs råkar de ut för en fruktansvärd bilolycka och pappan dör tragiskt nog direkt. Pojken däremot blir upphämtad av en ambulans och blir körd till sjukhuset. Pojken är riktigt illa däran och väl på sjukhuset bestämmer man sig för att operera pojken. Han förs in på operationsbordet. Kirurgen får syn på pojken och utbrister; "det där är ju min son!"

Fråga eleverna hur detta går ihop. Vem är kirurgen? (mamman)

Fråga sedan eleverna hur de kom fram till svaret. Berätta att många gånger när folk hör berättelsen dyker det upp svar som plastpappan, styvpappan, pappan dog aldrig eller föräldrarna är homosexuella. Dessa svar är vanliga då yrket kirurg oftast förknippas med en man.

Fortsätt sedan diskussionen i helklass eller i mindre grupper. Här följer några frågor att använda som diskussionsunderlag. Skriv gärna ner klassens kommentarer på tavlan. Det kan också vara bra att tillsammans i klassen gå igenom vad en egenskap är. Ge gärna eleverna listan med egenskaper från övning 1 inom detta tema ifall de behöver något att utgå ifrån. Det kan också vara bra att poängtera att de fem första frågorna inte behöver handla om vad de själva tycker utan snarare hur de upplever att samhället ser på det.

- Kan ni komma på fler yrken som förknippas med män?
- Kan ni komma på yrken som förknippas med kvinnor?
- Finns det skillnader i hur människor i samhället ser på en kille som arbetar med något som anses vara ett kvinnligt yrke jämfört med hur människor i samhället ser på en tjej som arbetar med något som anses vara ett manligt yrke? Hur ser i så fall dessa skillnader ut?
- Vilka egenskaper används oftast för tjejer?
- Vilka egenskaper används oftast för killar?
(När ni listar egenskaperna är ett tips att börja i det allmänna och sedan glida över i det personliga. Om ödmjuk exempelvis listas som en kvinnlig egenskap kan ni sedan tillsammans diskutera vidare kring om inte killar ödmjuka?)
- Hur tror ni sociala medier påverkar oss vad gäller vad vi uppfattar som manligt respektive kvinnligt?
- Hur tror ni det kommer sig att vi delar upp vissa yrken i typiska tjej- respektive killyrken?
- Tror ni att vi kommer tänka likadant om yrkena om femtio år? Det vill säga kommer vi fortfarande dela in vissa yrken i typiska tjej- respektive killyrken?
- Hur kan vi förändra den förutfattade bilden av vissa yrken?
- Kan andras bild av ett yrke hindra dig i ditt val av yrke? Varför/varför inte?
- När ni besökte (fyll i med den aktivitet klassen deltagit i) hur upplevde ni då könsfördelningen kopplat till yrken? Var det främst tjejer som representerade de yrken som kopplas till kvinnor och var det främst killar som representerade de yrken som kopplas till män? Hur tänker ni kring detta?

Ett tips är att titta på Skolverkets hemsida där ni hittar den senaste statistiken gällande antal sökande till de olika programmen. Här finns också en fördelning av manliga och kvinnliga sökande till de olika gymnasieprogrammen. Detta kan vara intressant statistik att lyfta för gruppen när ni diskuterar just yrken förknippade med män respektive kvinnor. Hur ser det faktiskt ut idag?

BESKRIV & FÖRKLARA

ÖVNING 6

BERÄTTA OM ETT YRKE

TID: CA TVÅ-TRE MINUTER PER PERSON
(TIDSÅTGÅNG FÖR GRUPPEN BEROR
PÅ GRUPPENS STORLEK)

NÄR: EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET
(GENOMFÖRS EFTER ÖVNING 3)

Tanken med övningen är att eleverna får dela med sig och ta del av erfarenheter och kunskaper om något av yrkena som de kom i kontakt med i och med den aktivitet klassen deltagit i.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: studiebesök, prao, jobbskuggning, besök av arbetslivet på skolan, en gymnasie-mässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, en arbetsmarknadsmässa besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

CENTRALT INNEHÅLL

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

Arbetsställningar och belastning till exempel vid fysiska aktiviteter och förebyggande av skador, genom till exempel allsidig träning.

Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla kunskaper om arbetsmiljö och säkerhetsfrågor och om hur man väljer och hanterar material för att främja en hållbar utveckling.

FÖRBEREDELSE

Eleven behöver ha getts möjlighet att studera alternativt ta reda på mer information om olika yrkesroller under den aktivitet klassen deltagit i (Instruktioner för detta finns i övning 3 under detta tema). Eventuellt kan eleven också ha behövt få möjlighet att hitta ytterligare information om yrket de ska presentera. Detta kan göras genom bland annat yrkeskompassen på www.arbetsfor-medlingen.se eller via de filmer som presenteras i övning 2 under detta tema.

GENOMFÖRANDE

Varje elev får möjlighet att presentera det yrke de fördjupat sig inom. I uppgift 3 inom samma tema ser du vilka frågor som eleverna ska besvara genom sin presentation.

Ett tips är att låta eleverna presentera på ett föräldramöte eller för yngre elever på skolan.

Redovisningen kan även användas i andra ämnen såsom i engelska, modersmål eller moderna språk. Arbetet skulle även kunna redovisas genom bilder och på så sätt användas i bildämnet.

KOPPLING TILL DET CENTRALA INNEHÅLLET

Muntliga och skriftliga berättelser, beskrivningar och instruktioner.

Presentationer, instruktioner, meddelanden, berättelser och beskrivningar i tal och skrift.

Framställning av berättande informativa och samhällsorienterande bilder om egna erfarenheter, åsikter och upplevelser.

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.

TEMA- JAG & STUDIerna VÄRDERA

ÖVNING 1 GYMNASIEVALET

TID: CA 90-120 MINUTER

NÄR: FÖRBEREDELSE FÖR AKTIVITET

I den här övningen får eleverna möjlighet att göra ett test där de svarar på olika frågor och påståenden. Testet ger sedan ett förslag på lämpliga utbildningar kopplade till elevernas svar.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasieutställning, en framtidsvecka/framtidsutställning, kontakter med anordnare av eftergymnasiala studier, besök på yrkestävlingar

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.

Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

FÖRMÅGOR

uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv

reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver en dator eller läsplatta med internetuppkoppling.

GENOMFÖRANDE

Be eleverna gå in på <http://gymnasieinfo.se/valen/start.html>.

Be dem sedan följa instruktionerna på sidan. Valen flyttas framåt genom att använda pilarna på tangentbordet. Längst med vägen har eleverna möjlighet att läsa korta texter där det bland annat finns information gällande inom vilka branscher det finns jobb samt information om vidare studier och andra bra tips. De kommer också att få svara på nio frågor som i slutändan kommer generera i ett förslag på gymnasieprogram.

När eleverna genomfört testet kommer det att dyka upp olika utbildningar som kan passa eleven. Be dem gå in och läsa om de olika utbildningarna och därefter sätta sig i mindre grupper för att besvara nedanstående frågor.

- Var det någon av utbildningarna som du tycker verkar intressant? Varför/varför inte?
- Var det någon av utbildningarna som du tycker passade dig särskilt bra? Varför/varför inte?
- Vilken utbildningen tror du är den bästa vägen för dig? Varför?
- På det programmet som du tycker verkar mest intressant vad kommer du att lära dig där?
- När du läst om de olika programmen är det då något som var svårt att förstå eller på annat sätt oklart?
- Känns det svårt att veta vilket program du ska välja?
- Vilka faktorer är avgörande vid val av skola/program?

När eleverna har fått diskutera i grupper kan det vara bra att låta varje grupp få säga några meningar om vad just de har diskuterat. Fråga gärna om de dykt upp några tankar eller funderingar i de olika grupperna. Slutligen kan ni ta upp följande frågor i helklass.

- Hur många av er blev tipsade om ett program som är direkt kopplat till ett yrke?
- Vilka olika yrkesprogram känner ni till?
- Vilka tror ni skillnaderna är mellan att läsa på ett yrkesprogram respektive ett studieförberedande program?
- Vilka kan fördelarna vara med att välja ett yrkesprogram?

Avsluta gärna diskussionen med att koppla övningen till den aktivitet som klassen kommer ta del av. På vilket sätt kan eleverna ta med sig de nya erfarenheter som de fått genom övningen till den kommande aktiviteten?

ÖVNING 2

HUR VÄLJER JAG GYMNASIUM

TID: CA 30-40 MINUTER

NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET

Detta är en värderingsövning där eleverna ska få tänka till kring vilka faktorer som styr deras val av gymnasium.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasiemässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, kontakter med anordnare av eftergymnasiala studier, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.

Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

FÖRMÅGOR

uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv

reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver en mobiltelefon, en läsplatta eller en dator för att kunna rösta. Det behövs en projektor för att alla ska kunna se och följa resultaten. Som lärare behöver du ha gått in och skapat undersökningen före övningstillfället.

GENOMFÖRANDE

Använd dig av någon form av digitalt responsverktyg, förslagsvis Socrative, Mentimeter eller Kahoot och låt eleverna ta ställning till nedanstående påståenden. Förklara för eleverna att de svarar anonymt. Efter varje fråga får eleverna se hur klassen som helhet har svarat.

Det kan vara bra att stanna upp för att eleverna ska kunna reflektera över svaren och förklara sina val.

- Vad är viktigast vid valet av gymnasium?
 - Att gå på en skola där kompisarna går.
 - Att välja ett program som passar mig och mina intressen.
 - Att välja en utbildning som är bred så att det finns många olika vägar öppna efter gymnasiet. (Fråga gärna eleverna vad som är en bred utbildning och problematisera kring detta).
- Mina vårdnadshavares åsikter är viktiga vid mitt val av gymnasium.
 - Instämmer helt
 - Håller inte alls med
 - Det är mina vårdnadshavare som väljer åt mig
 - Jag lyssnar på mina vårdnadshavare men gör mina egna val
- Jag tar reda på mycket om skolan innan jag gör mitt val.
 - Nej jag bryr mig inte så mycket om hur skolan är
 - Ja jag vill träffa lärare och elever innan jag gör mitt val
 - Finns det bara en skola som har det programmet jag vill gå så väljer jag den skolan oavsett hur den är.
- Det är viktigt för mig att välja ett program där jag kan få arbeta direkt efter gymnasiet.
 - Stämmer helt
 - Jag vill plugga efter gymnasiet
 - Det viktigaste är att jag får gå ett program som intresserar mig
- Jag vet redan vilken skola jag ska välja.
 - Ja
 - Nej
- Jag vet redan vilket program jag ska välja.
 - Ja
 - Nej

7. Valet av gymnasium stressar mig.
 - a) Ja
 - b) Nej
 - c) Litegrann
8. Jag vet vad skillnaden är mellan ett yrkesprogram och ett studieförberedande program.
 - a) Ja
 - b) Nej
 - c) Delvis
9. Under min gymnasietid vill jag få möjligheten att komma ut och praktisera på olika företag.
 - a) Ja
 - b) Nej
 - c) Kanske

Hitta gärna på fler frågor som passar just din grupp och som har en koppling till studieval. Avsluta gärna övningen med att koppla den till den aktivitet som klassen kommer ta del av. På vilket sätt kan eleverna ta med sig de nya erfarenheter som de fått genom övningen till den kommande aktiviteten?

UNDERSÖKA

ÖVNING 3

GÖR EN PODCAST

**TID: CA 90 MINUTER + 120 MINUTERS
EFTERARBETE**

**NÄR: GENOMFÖRANDE UNDER OCH ARBETE
EFTER EN AKTIVITET**

Genom att göra en podcast får eleverna på ett roligt sätt ta reda på mera hur de kan tänka vid valet av gymnasieskola samt vilka olika utbildningar som finns och vad de innebär.

En podcast är en metod för att publicera ljud- och video-filer via nätet. Det är ett sätt att skapa en radiokanal som kan spridas gratis över nätet. Podcasten skiljer sig från ett vanligt radioprogram då du kan lyssna på ett avsnitt när du själv vill.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasiemässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, kontakter med anordnare av eftergymnasiala studier, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig musik som uttrycksform och kommunikationsmedel. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskap att använda röst, musikinstrument, digitala verktyg samt musikaliska begrepp och symboler i olika musikaliska former och sammanhang.

CENTRALT INNEHÅLL

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRMÅGOR

Reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver en mobiltelefon för att kunna spela in ljud samt en läsplatta eller dator för att lättast redigera sin podcast. De kommer att behöva använda dig av någon form av verktyg för att spela in en podcast. Ett sådant verktyg är exempelvis Audacity. Sätt dig in i hur det fungerar att spela in en podcast för att senare kunna gå igenom detta med klassen.

GENOMFÖRANDE

Berätta för eleverna att de ska göra en podcast med tips, råd och information till elever som står inför valet av gymnasieskolan. Podcasten ska innehålla intervjuer som genomförs under besöket på den aktivitet som klassen tar del av. Beroende på vilken aktivitet det är som eleverna besöker finns det olika typer av personer på plats att intervjua. Finns studie- och yrkesvägledare på plats kan eleverna intervjua dessa kring hur unga kan/bör tänka inför valet. Om det finns näringslivsrepresentanter att intervjua kan eleverna få tips på vilken typ av utbildning som krävs för att få arbeta hos dem. Representanter ifrån olika utbildningsanordnare kan i sin tur berätta om vad dessa utbildningar innebär. Ge eleverna tips på vem de kan intervjua utifrån den aktivitet ni ska besöka.

Väl tillbaka på skolan behöver eleverna ges möjlighet att redigera sina podcasts med ett lämpligt program som passar ändamålet. Låt gärna eleverna lyssna på varandras podcasts och ge varandra feedback innan den slutgiltiga versionen lämnas in. Har ni en gemensam lärportal skulle ni sedan kunna sända ett avsnitt i veckan om eleverna känner sig bekväma med detta.

ÖVNING 4

GYMNASIEMÄSSA

TID: BEROR PÅ HUR MÅNGA UTBILDNINGSANORDNARE ELEVEN VILL BESÖKA.

Planera gärna in så att ni har ett par timmar på plats.

NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR OCH GENOMFÖRANDE OCH ARBETE EFTER EN AKTIVITET

I denna övning får eleverna undersöka olika utbildningsvägar och argumentera för varför detta är ett utbildningsalternativ för dem.

Tanken med denna övningen är att eleverna ska få fundera över vilka saker som är viktiga vid val av gymnasieskola. Genom att eleverna får tips på frågor att ställa till utbildningsanordnarna får de reda på saker som de annars kanske inte hade funderat på att ta reda på.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND MED: en gymnasiemässa.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

Genom undervisningen ska eleverna också ges förutsättningar att utveckla kunskaper om hur man kritiskt granskar samhällsfrågor och samhällsstrukturer.

FÖRMÅGOR

Uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.

Reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet.

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRBEREDELSE

Låt eleverna förbereda sig inför gymnasiemässan genom att först enskilt besvara nedanstående frågor och sedan diskutera dem i mindre grupper.

- Vad är du intresserad av att arbeta med i framtiden?
- Om du skulle vilja arbeta med detta i framtiden, vilket/vilka gymnasieprogram leder dig dit?
- Vilka skolor i din region erbjuder dessa program?
- Vad är viktigt för dig när du väljer gymnasieskola (storlek på skolan, inriktningar på program, närhet till hemmet, skollunch, elevhälsa etcetera)?

När eleverna diskuterat frågorna ovan förbereds de med tips på frågor att ställa till gymnasieskolorna under gymnasiemässan. Tänk på att gå igenom frågorna noga och låt eleverna ställa frågor. Tips på frågor inför gymnasiemässan är följande:

- Vilka program finns på skolan?
- Vilka inriktningar har ni på programmen?
- Berätta om schemat – hur ser en vanlig skoldag ut?
- Hur många elever går på skolan och hur stora är klasserna?
- Är det mest läroplaner eller lektioner på skolan eller många egna projekt?
- Är det mycket läxor?
- Finns det skolmatsal eller äter eleverna lunch någon annanstans?
- Var förlägger skolan idrotten, finns det en egen idrottsbana?
- Finns det kurator, psykolog, skolsköterska och specialpedagog på skolan?
- Finns det tillgång till studie- och yrkesvägledare?
- Används till exempel dator eller surfplatta i undervisningen?
- Samarbetar skolan med arbetslivet?
- Hur arbetar skolan förebyggande mot mobbing?
- Är alla lärare på skolan behöriga?
- Vad är det bästa med er skola?

GENOMFÖRANDE

Be eleverna välja ut de skolor de vill besöka utifrån svaren som kom fram i förberedelseövningen. Låt sedan eleverna intervjua gymnasieskolorna genom att använda sig av de frågor som de förberetts med innan besöket.

EFTERARBETE

Låt återigen eleverna samlas i mindre gruppen för att prata om deras respektive erfarenheter ifrån besöket på gymnasiemässan. Har besöket gjort deras val av gymnasieskola lättare eller har de fortfarande frågor. Låt dem återgå till de frågor de diskuterade som en förberedelse inför mässan. Har deras svar på dessa frågor förändrats? Se till att fånga upp elevernas tankar, frågor och funderingar i helklass.

ÖVNING 5

VAD SÄGER ARBETSLIVET?

TID: BEROR PÅ MÄSSANS STORLEK.

Planera gärna in så att ni har ett par timmar på plats.

NÄR: GENOMFÖRANDE OCH ARBETE EFTER EN AKTIVITET

Ibland finns arbetslivet representerade på en gymnasimässa. Tanken med denna övningen är att eleverna ska få tips på frågor att ställa till arbetslivet så att de i nästa steg kan ha detta i bakhuvudet vid valet av gymnasieutbildning. Frågorna som lyfts i övningen går även lika bra att använda vid exempeplvis arbetsmarknadsmässor, framtidsveckor/framtidsmässor eller vid yrkestävlingar.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasimässa, en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva. (Religion)

Genom undervisningen ska eleverna också ges förutsättningar att utveckla kunskaper om hur man kritiskt granskar samhällsfrågor och samhällsstrukturer. (Samhällskunskap)

FÖRMÅGOR

Uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv (Samhällskunskap)

Reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet (Religionskunskap)

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader. (Samhällskunskap)

FÖRBEREDELSE

Förbereds eleverna med tips på frågor att ställa till arbetslivet under gymnasimässan (eller liknande mässor). Tänk på att gå igenom frågorna noga och låt eleverna ställa frågor. Tips på frågor att ställa till arbetslivet är följande:

- Vilka yrken finns på ert företag/inom er bransch?
- Vilka arbetar dessa yrken med?
- Hur ser en arbetsdag ut hos er?
- Kommer det att finnas jobb hos er i framtiden?
- Är det möjligt att få sommarjobb hos er?
- Vilken utbildning har de som jobbar hos er?
- Arbetar det flest killar eller tjejer hos er?
- Vad är medellönen och ingångslönen på ert företag/i er bransch?
- Var är ni placerade?
- Vad tycker ni är viktigt hos en framtida medarbetare?

EFTERARBETE

Låt eleverna samlas i mindre gruppen för att prata om deras respektive erfarenheter ifrån besöket på gymnasimässan. Har besöket gjort deras val av gymnasieskola lättare eller har de fortfarande frågor. Var det något företag eller en bransch som deltog under mässan som gjorde eleverna extra nyfikna/intresserade och i så fall på vilket sätt? Förändrar detta elevens gymnasieval?

DISKUTERA & ARGUMENTERA

ÖVNING 6

PECHA KUCHA

TID: BEROR LITE PÅ GRUPP OCH STORLEK
SAMT FÖRKUNSKAPER

NÄR: EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET

I denna övning får eleverna undersöka olika utbildningsvägar och argumentera för varför detta är ett utbildningsalternativ för dem.

Pecha Kucha är ett presentationsformat där 20 bilder visas i 20 sekunder styck (totaltid 6,40). För kortare presentationer går det att korta ner antalet bilder.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasieutmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

CENTRALT INNEHÅLL

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

Muntliga och skriftliga berättelser, beskrivningar och instruktioner.

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver ges tid till att förbereda sina presentationer samt att samla information om de program och utbildningar som finns. De behöver också en dator eller läsplatta och någon form av presentationsverktyg (förlagsvis Keynote, Prezi eller Power Point).

GENOMFÖRANDE

Om ni har arbetat med temat som helhet har eleverna nu förhoppningsvis en inblick i vilka gymnasieutbildningar och skolor som finns. Be dem nu välja ut ett program, en skola eller både och som de är intresserade av. Be dem sedan förbereda en Pecha Kucha där de beskriver utbildningen/skolan och sedan lyfter de upp några argument kring varför de tror att detta kan vara ett bra utbildningsalternativ för just dem.

BESKRIV & FÖRKLARA

ÖVNING 7 NÖHRA

TID: CA 60 MINUTER

NÄR: EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET

I denna övning ska eleverna få möjlighet att sätta ord på drömmar och mål när det gäller valet av gymnasium samt beskriva hur de ska gå tillväga för att nå dessa. Övningen genomförs genom en modell som kallas för NÖHRA. Genom att följa modellen kommer slutligen en handlingsplan att skapas för hur målet ska nås. NÖHRA står för nuläge, önskat läge, hinder, resurser och aktiviteter.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasiemässa, en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, kontakter med anordnare av eftergymnasiala studier, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver kunna anteckna under övningens gång.

GENOMFÖRANDE

Be eleverna svara på nedanstående frågor.

NULÄGE: Beskriv ditt nuvarande läge och situation. Exempel på frågor att utgå ifrån:

- Hur trivs du i skolan idag?
- Vilka ämnen intresserar dig?
- Vilka ämnen tycker du är mindre roliga?
- Vad gillar du att lära dig?
- Hur gillar du att lära dig?

ÖNSKAT LÄGE: Hur ser ditt önskade läge ut? Vart vill du nå? Vad vill du uppnå? Exempel på frågor att utgå ifrån:

- Vad är nästa steg i ditt lärande? Vad skulle du vilja lära dig mera om? Vilka ämnen/områden verkar spännande? Finns det något yrke som verkar intressant?
- Vad vill du med ditt liv inom den närmsta framtiden?
- Vad kännetecknar din drömutbildning på gymnasiet?

HINDER: Vad hindrar dig från att nå önskat läge? Vilka svårigheter finns?

RESURSER: Vilka resurser finns runtomkring dig? Vilka resurser har du själv? Vilka kan hjälpa dig och hur?

AKTIVITETER: Hur kan du gå vidare för att ta dig till önskat läge? Lista upp vad du kan göra och när. Skriv en handlingsplan som genomförs inom en viss tid.

Det är viktigt att följa upp elevernas handlingsplaner en tid efter att de skrivits. Antingen genom att utvärdera och fråga sig själv vad som har gått bra respektive mindre bra eller genom att svara på frågorna i NÖHRA-modellen ytterligare en gång, kanske ser det annorlunda ut nu?

TEMA - JAG I ARBETSLIVET VÄRDERA

ÖVNING 1

MINA KOMPETENSER

TID: CA 45-55 MINUTER

NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET

Tanken med övningen är att eleverna ska fundera över vilka kompetenser de har som kan vara nytta för det kommande arbetslivet samt vilka kompetenser de kan behöva utveckla.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND MED: en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlingar

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.

Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

FÖRMÅGOR

Reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet

FÖRBEREDELSE

Det kan vara bra att gå igenom med eleverna vad kompetens innebär samt ge några tydliga exempel. Eleverna behöver ha tillgång till en dator alternativt en läsplatta med internetuppkoppling.

GENOMFÖRANDE

STEG 1

Be eleverna i par berätta för varandra vilka kompetenser de har och vad de är bra på.

STEG 2

Nu ska eleverna leta efter passande jobb till varandra. Be dem att logga in på www.platsbanken.se för att hitta ett jobb till klasskompisen utifrån det som framkommit i intervjuerna.

STEG 3

Eleverna ska presentera för varandra i mindre grupper och berätta vilket jobb de har valt åt sin klasskamrat. I redovisningen kan de ställa frågor till varandra genom att säga exempelvis "jag uppfattade det som att du är väldigt kreativ, stämmer det?", "då jag uppfattade dig som väldigt omhändertagande tänkte jag att det hade passat dig att arbeta inom vården, vad tror du om det?".

Ett tips är att det går att rikta uppgiften till olika ämnen. Om uppgiften genomförs inom teknikämnet kan du exempelvis be eleverna titta på platsannonser som har med teknik att göra. Ska ni exempelvis besöka eller göra prao på ett företag inom en viss bransch går det istället att leta platsannonser kopplat till den branschen.

UNDERSÖKA

ÖVNING 2 BEGREPPSKUNSKAP

TID: CA 45-60 MINUTER

NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET

Tanken med övningen är att eleverna ska få en förståelse för vissa av de ord och uttryck som förekommer i arbetslivet och vid vidare studier.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasieutmärkelse, en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, kontakter med anordnare av eftergymnasiala studier, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

CENTRALT INNEHÅLL

Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.

Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar, till exempel sjukvårdssystemet, pensionssystemet och arbetslöshetsförsäkringen. Vilket ekonomiskt ansvar som vilar på enskilda individer och familjer och vad som finansieras genom gemensamma medel.

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver en dator eller läsplatta med internetuppkoppling. Som övningsledare behöver du själv sätta dig in i de ord och uttryck som presenteras nedan.

En möjlig fortsättning på uppgiften är att låta eleverna skriva en kort text där de använder sig av minst fem av orden i listan.

GENOMFÖRANDE

Be eleverna söka upp följande ord. Be dem ge tydliga och konkreta exempel.

Arbetsgivare
Bransch
Tillsvidareanställning
Visstidsanställning
Vara
Tjänst
Ob-ersättning
Kollektivavtal
Arbetsmarknad
CSR
Rekrytera
Fackförbund
Anställningsavtal
Arbetslöshetsförsäkring
Arbetsgivaravgift
Inkomstskatt
CV
Arbetstagare
Internationell
Nationell
Referens
Offentlig sektor
Multinationellt företag
Globalt samhälle
LAS
Provision
Privat sektor
Centrala studiestödsnämnden
Fakultet
Kandidatexamen
Magisterexamen

Gå slutligen igenom orden tillsammans.

ÖVNING 3 PROVA PÅ

TID: CA 60-90 MINUTER

NÄR: GENOMFÖRANDE UNDER AKTIVITET

I denna övning får eleverna möjlighet att testa på en eller flera yrkesroller och på så vis få en större inblick i och känsla för olika arbetsuppgifter.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en arbetsmarknadsmässa med möjlighet till prova på aktiviteter, en framtidsvecka/framtidsmässa med möjlighet till prova på aktiviteter, studiebesök med möjlighet till prova på aktiviteter, prao, jobbskuggning med möjlighet till prova på aktiviteter, besök av arbetslivet på skolan med möjlighet till prova på aktiviteter, besök på yrkestävlingar med möjlighet till prova på aktiviteter.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar sin kreativitet och sitt intresse för att skapa. Den ska också uppmuntra eleverna att ta egna initiativ och att arbeta på ett undersökande och problemlösande sätt.

Undervisningen i ämnet slöjd ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i olika hantverk och förmågan att arbeta med olika material och uttrycksformer. Eleverna ska ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar.

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRBEREDELSE:

Eleverna behöver förberedas på att det under den planerade aktiviteten kommer att finnas möjlighet att testa ett eller flera yrken. Det är också bra att ge eleverna några frågeställningar som de vet med sig att de ska kunna besvara när de kommer tillbaka till skolan. Här kan ni förslagsvis använda er av de frågor som följer i efterdiskussionen.

GENOMFÖRANDE

Be eleverna att under den planerade aktiviteten testa på olika arbetsuppgifter för att bilda sig en uppfattning om vilka arbetsuppgifter som kan förekomma på olika arbetsplatser och inom olika branscher.

EFTERDISKUSSIONER

Exempel på frågor att ta upp i klassen:

- Var det några arbetsuppgifter som var extra roliga att genomföra?
- Var det några arbetsuppgifter som var svåra?
- Fick ni upp ögonen för något yrke som ni tidigare inte visste så mycket om?
- Hur var det att testa på yrket/yrkena?
- Blev ni mer eller mindre intresserade av något yrke efter att ni hade provat på det?
- Vad lärde ni er som ni inte visste innan?

ÖVNING 4

SKAPA EN BLOGG

TID: CA 60-120 MINUTER

NÄR: GENOMFÖRANDE UNDER AKTIVITET

I denna övning får eleverna möjlighet att reflektera över det de ser och upplever under den planerade aktiviteten.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasieutmärkelse, en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, kontakter med anordnare av eftergymnasiala studier, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur bildbudskap utformas i olika medier. Undervisningen ska också ge eleverna möjligheter att diskutera och kritiskt granska olika bildbudskap och bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om bilder i olika kulturer, både historiskt och i nutid. Genom undervisningen ska eleverna även ges möjlighet att använda sina kunskaper om olika typer av bilder i det egna bildskapandet.

CENTRALT INNEHÅLL

Möjligheter och risker förknippade med Internet och kommunikation via elektroniska medier.

Skilnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.

FÖRBEREDELSE

Innan den planerade aktiviteten behöver du som lärare starta en blogg. Detta gör du enkelt på exempelvis www.blogger.com. Du och eleverna behöver varsin kostnadsfritt Googlekonto och får därmed tillgång till Blogger och även många andra av Googles tjänster. Genom att bjuda in eleverna som medförfattare har ni sedan en klassblogg där alla i gruppen kan lägga upp blogginlägg och läsa varandras inlägg.

En blogg är också ett roligt sätt för föräldrar och vårdnadshavare att följa elevernas arbete.

Tänk på att prata med eleverna om hur de bör tänka när de kommunicerar över nätet.

GENOMFÖRANDE

Be eleverna att blogga om det de upplever och ser under den planerade aktiviteten. Det kan exempelvis handla om att lägga upp bilder med kortare texter som beskriver upplevelserna, det kan vara frågor eller funderingar som dyker upp under aktiviteten eller en kort video som visar elever som testat på en arbetsuppgift. Inläggen ska på något sätt beröra temat jag i arbetslivet.

Ge eleverna tid att läsa varandras inlägg och på så vis ta del av varandra erfarenheter. Det kan även vara intressant att lyfta några av inläggen som ni pratar mer om i helklass.

Ett tips är använda bloggen genom hela temat och använda det som en form av reflektionsredskap. När eleverna har gjort en övning kan de skriva några rader om de tankar som dök upp under övningens gång. Bloggen går givetvis även att använda på en rad andra sätt.

ÖVNING 5

HÅLLBARHET

TID: CA 120-180 MINUTER

NÄR: GENOMFÖRANDE UNDER OCH ARBETE
EFTER EN AKTIVITET

Syftet med övningen är att eleverna ska få en inblick ett hållbarhetsarbete samt på ett kreativt sätt ge förslag till förbättringsåtgärder. Hur kan arbetsplatsen eller evenemanget göras än mer hållbart?

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasieutmässa, en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

Många av kurserna har en koppling till hållbarhet och miljötank. Här finns en stor möjlighet att tillsammans genomföra ett ämnesövergripande projekt. Övningen främjar även det entreprenöriella lärandet då eleverna själva ska identifiera ett problem och hitta eventuella lösningar på det.

FÖRBEREDELSE

Eleverna behöver veta att de under den planerade aktiviteten ska fundera ut något som de skulle vilja förbättra med koppling till hållbarhet. Dela in klassen i mindre grupper.

GENOMFÖRANDE

Under den planerade aktiviteten ska eleverna kika runt och hitta en sak som de skulle vilja förändra ur ett hållbarhetsperspektiv. Säg till eleverna att de får vara hur kreativa de vill och att de gärna får komma fram till helt nya lösningar. Väl tillbaka på skolan ska lösningarna presenteras för varandra. Förändringarna kan exempelvis ha att göra med vilken typ av material som används vid framställning av olika produkter eller hur källsorteringen går till.

Ett tips är att låta övningen ingå i ett större projekt på skolan gällande just hållbarhet. Se till att eleverna inte bara presenterar en lösning, be dem även ta reda på hur den ska genomföras i praktiken. Låt eleverna göra en sales pitch där de ska övertyga publiken om att satsa på just deras lösning.

DISKUTERA & ARGUMENTERA

ÖVNING 5

@JOBDET

TID: 45-60 MINUTER

NÄR: EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET
(ÖVNINGEN FÅR OCKSÅ ATT GENOMFÖRA
SOM FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET)

I denna övning får eleverna möjlighet att inta rollen som chef på ett företag. Tre personer söker jobb på företaget och eleverna ska ta ställning till vilka två som ska anställas. Faktorer som eleven har att ta hänsyn till är saker som det personliga brevet, anställningsintervjun, synligheten på internet etcetera. Det finns flera tänkbara diskussionspunkter kring spelet, här fokuseras på den som rör anställningsbarhet och professionalism.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasiemässa, en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlingar

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska också ge eleverna möjligheter att diskutera och kritiskt granska olika bildbudskap och bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om bilder i olika kulturer, både historiskt och i nutid.

CENTRALT INNEHÅLL

Möjligheter och risker förknippade med Internet och kommunikation via elektroniska medier.

Skilnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.

FÖRBEREDELSE

Spelet kan antingen spelas tillsammans i helklass alternativt var och en för sig. Väljer ni det senare alternativet krävs det att varje elev har en egen dator, mobil eller surfplatta. Det krävs en stabil Internetuppkoppling samt hörlurar. Gör ni istället spelet ihop krävs det en projektor så att alla kan se och delta i spelet.

GENOMFÖRANDE

Google på @jobbet. Logga in på www.pajobbet.se. Förklara för eleverna att syftet med övningen är att de ska fundera över vad som är viktigt som anställd, vilka kompetenser som kan vara bra att ha i arbetslivet samt vad det innebär att vara professionell och anställningsbar. Här kan det vara bra att ha gått igenom ord som professionell och anställningsbar innan övningen startar. Eleverna kan genomföra spelet var för sig eller tillsammans. När alla har spelat klart placeras eleverna i mindre grupper och får diskutera nedanstående frågor, alternativt väljs några av frågorna ut.

Vilka sidor (Vad står på internet?/Ansökan/Anställningsintervju/Fråga en kollega om råd) var viktigast för dig att titta på om de arbets- sökande? Varför?

1. Vilka valde du att provanställa? Varför? Varför valde du inte den tredje?
2. Valde du att tillsvidare anställa någon? Om ja, vem och varför? Om nej, varför inte?
3. Vilket intryck gav Maria? Vilket råd skulle du vilja ge henne för en bättre presentation av sig själv?
4. Vilket intryck gav Sam? Vilket råd skulle du vilja ge honom för en bättre presentation av sig själv?
5. Vilket intryck gav Adriana? Vilket råd skulle du vilja ge henne för en bättre presentation av sig själv?
6. Varför tror du att arbetsgivare kan vara intresserade av att se hur arbetssökande framstår på internet? Hur tror du att det som skrivs på internet påverkar arbetsgivares syn på arbetsökande?
7. Vad tycker du om de anställningsvillkor som erbjuds i spelet, det vill säga tidsbegränsad anställning innan de får fast jobb? Varför är det ofta på det viset, tror du?

8. Vad innebär det att vara professionell? Vad är skillnad mellan att vara privat och professionell?
 9. Vad är viktigt att tänka på vid privat internet-användning när man har ett jobb?
 10. EU har definierat åtta nyckelkompetenser som människor behöver för personlig utveckling, aktivt medborgarskap, social integration och sysselsättning. De är:
 1. Kommunikation på modersmålet.
 2. Kommunikation på främmande språk.
 3. Matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens.
 4. Digital kompetens.
 5. Lära att lära (att veta hur du lär dig bäst).
 6. Social och medborgerlig kompetens.
 7. Initiativförmåga och företaganda.
 8. Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer.
- Vilka kompetenser ser du att karaktärerna i spelet hade? Vilka kompetenser tycker du är viktigast att utveckla?
 - När ni besökte/genomförde/träffade (fyll i med den genomförda aktiviteten) fick ni veta mer om olika yrken. Välj ut två av dessa yrken och förklara vilka av EU:s åtta nyckelkompetenser som är viktigast att ha för just dessa yrken. Varför är just dessa kompetenser viktiga?

ÖVRIGT MATERIAL:

På sidan www.påjobbet.se hittar du en lärarhandledning med ytterligare förslag på diskussions- punkter kopplade till spelet. Här kan du exempelvis hitta frågor och frågeställningar kopplade till jobbsökande, internet och IT-kompetens samt till utanförskap och diskriminering.

ÖVNING 6

INTEGRATION I ARBETSLIVET

TID: OLIKA BEROENDE PÅ HUR MÅNGA AV FILMerna NI VÄLJER ATT TITTA PÅ. EN FILM ÄR MELLAN 2-5 MINUTER LÅNG.

NÄR: EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET (ÖVNINGEN FÅR OCKSÅ ATT GENOMFÖRA SOM FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET)

I denna övning är syftet att eleverna ska diskutera olika kortfilmer som rör integration i arbetslivet. Hur främjar vi likabehandling och hur motverkar vi diskriminering på arbetsplatsen?

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska allsidigt belysa vilken roll religioner kan spela i samhället, både i fredssträvanden och konflikter, för att främja social sammanhållning och som orsak till segregation.

Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur olika religioner och livsåskådningar ser på frågor som rör kön, jämställdhet, sexualitet och relationer. Eleverna ska vidare ges förutsättningar att kunna analysera och ta ställning i etiska och moraliska frågor. Undervisningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur människors värderingar hänger samman med religioner och andra livsåskådningar. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar beredskap att handla ansvarsfullt i förhållande till sig själva och sin omgivning.

Den ska också bidra till att eleverna utvecklar historiska kunskaper om likheter och skillnader i människors levnadsvillkor och värderingar. Därigenom ska eleverna få förståelse för olika kulturella sammanhang och levnadssätt.

BAKGRUND

Ria (Rådet för integration i arbetslivet) består av arbetsmarknadens centrala organisationer. Ria arbetar för ett arbetsliv som tar vara på varje människas kvaliteter, oavsett etnisk bakgrund, och är fritt från diskriminering.

På webbplatsen <http://integrationiarbetslivet.se> hittar ni ett studiematerial som är tänkt att användas som ett underlag för samtal om etniska trakasserier och diskriminerande beteende på arbetsplatser. På webbplatsen finns såväl korta filmer som ett handledningshäfte med frågor och kommentarer kopplade till filmerna.

FÖRBEREDELSE

Till övningen krävs en dator med fungerande internetuppkoppling samt en projektor. Det är också bra om du som övningsledare ser kortfilmerna i förväg samt sätter dig in i handledningsmaterialet.

GENOMFÖRANDE

Gå in på följande adress <http://integrationiarbetslivet.se/material/scener-ur-ett-arbetsliv/>. Här hittar ni åtta olika kortfilmer som rör just integration i arbetslivet. Välj ut de filmer som känns mest passande för gruppen och titta på dem i helklass. Efter varje kortfilm är det viktigt att prata om det som tagits upp i filmen. Vad var det som hände och varför blev det så? Hur borde de ha agerat? Hur tror ni personerna i filmerna känner sig?

Längst bak i handledningshäftet finns även information kring vad lagen säger om etniska trakasserier. Den lag som beskrivs här finns inte längre, idag har vi enbart en diskrimineringslag som täcker alla diskrimineringsgrunder, Diskrimineringslag (2008:567) som hittas här: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567/?bet=2008:567

ÖVNING 7

FRAMTIDENS ARBETSMARKNAD

TID: CA 45 MINUTER

**NÄR: EFTERARBETE EFTER EN AKTIVITET
(ÖVNINGEN FÅR OCKSÅ ATT GENOMFÖRA
SOM FÖRBEREDELSE INFÖR AKTIVITET)**

I den här övningen ska eleverna fundera över de snabba förändringarna i världen och diskutera olika aspekter som rör framtidens arbetsmarknad.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasieutmärkelse, en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, kontakter med anordnare av eftergymnasiala studier, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlinga

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om teknikens historiska utveckling för att de på så sätt bättre ska förstå dagens komplicerade tekniska företeelser och sammanhang och hur tekniken påverkat och påverkar samhällsutvecklingen. Undervisningen ska även bidra till elevernas förståelse för hur teknik utvecklas i samspel med andra vetenskaper och konstarter.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig en historisk referensram och en fördjupad förståelse för nutiden. De ska också få möjlighet att utveckla en kronologisk överblick över hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer.

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

FÖRBEREDELSE

Tanken är att börja övningen med att visa en kort film, därför krävs en dator, högtalare, en projektor samt internetuppkoppling.

GENOMFÖRANDE

Börja med att visa filmen "Världen förändras" från Svenskt Näringsliv http://www.svensktnaringsliv.se/regioner/stockholm/varlden-forandras_572590.html eller denna <https://www.youtube.com/watch?v=m-NRSz3ruW4>. Dela in eleverna i mindre grupper för att diskutera följande frågor:

- Vilka yrken tror ni kommer behövas i framtiden?
- Vilka kompetenser tror ni kommer behövas i framtiden?
- Hur tror ni att världen kommer se ut om femtio år?
- Finns det yrken idag som ni tror inte kommer att behövas i framtiden?
- Hur kan Sverige göra för att hänga med i den snabba förändringsprocessen?

Be slutligen grupperna sammanfatta vad kommit fram till och berätta detta för resten av klassen. Sammanfatta på tavlan och se vilka likheter och skillnader som finns mellan grupperna.

Fördjupning:

Ett förslag på fördjupning är att titta på "Så ser världen ut 2048" som är en inspelad föreläsning med Hans Rosling. Denna hittar ni bland annat på Youtube och är ca 42 minuter lång.

ÖVNING 8

HISSTAL

TID CA 90-120 MINUTER

NÄR: EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET

Tanken med övningen är att eleverna genom ett hisstal ska kunna argumentera för vilka kompetenser de fått med sig genom skolan och som kommer att gynna dem i deras kommande arbetsliv.

Ett hisstal är ett väldigt kort tal där du på bara några minuter ska kunna övertyga dina åhörare. Begreppet kommer från att du snabbt ska kunna övertyga eller presentera en idé för en person som du stöter på i en hiss.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND

MED: en gymnasieutmärkelse, en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, kontakter med anordnare av eftergymnasiala studier, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

CENTRALT INNEHÅLL

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

Åsikter, erfarenheter, känslor och framtidsplaner.

(Muntliga och skriftliga berättelser, beskrivningar och instruktioner.

reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv

GENOMFÖRANDE

Dela upp eleverna i grupper med 3-4 i varje. Be dem tänka sig att de hamnar i en hiss med en sur gammal man som tycker att dagens ungdom är förfärlig och inte lär sig någonting vettigt i skolan. Elevernas uppgift är att på en minut övertyga mannen om att de visst har fått med sig kompetenser ifrån skolan som de kommer ha nytta av i arbetslivet.

Grupperna får 45 minuter på sig att förbereda sitt hisstal. Därefter är det dags att redovisa sitt hisstal inför resten av klassen.

EFTERDISKUSSION:

- Vilka kompetenser tar många av grupperna upp?
- Tror ni att det finns några kompetenser som ungdomar idag saknar jämfört med de som var unga för fyrtio år sedan?

BESKRIV & FÖRKLARA

ÖVNING 9 ARBETSMILJÖ

TID: CA 45 MINUTER + REDOVISNINGSTID

NÄR: EFTERARBETE EFTER EN AKTIVITET

Syftet med övningen är att eleverna ska fundera över olika yrkens arbetsmiljö och hur eventuella skador kan förebyggas.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND MED:
en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN

ÄMNETS SYFTE

Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla kunskaper om arbetsmiljö och säkerhetsfrågor och om hur man väljer och hanterar material för att främja en hållbar utveckling.

CENTRALT INNEHÅLL

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

Arbetsställningar och belastning till exempel vid fysiska aktiviteter och förebyggande av skador, genom till exempel allsidig träning.

FÖRBEREDELSE

Förbered eleverna genom att berätta vad arbetsmiljö innebär, vilka risker som kan finnas och hur dessa kan motverkas.

GENOMFÖRANDE

Eleverna ska välja något av de yrken som de stötte på under den genomförda aktiviteten. Be dem ta reda på vilken typ av arbetsmiljö de som arbetar inom yrket har samt ge förslag på hur skador eller andra risker kan förebyggas. Information om arbetsmiljö finns bland annat på www.arbetsformedlingen.se under yrkeskompassen. Uppgiften kan redovisas både muntligt och skriftligt.

Avslutningsvis träffas eleverna i mindre grupper och berättar för varandra vad de kommit fram till. Exempel på frågor att utgå ifrån:

- Vilka saker var extra bra i det som er klasskamrat berättade?
- Kan ni ge några tips på om det finns några ytterligare förebyggande åtgärder som klasskamraten inte tog upp?
- Berättade din klasskamrat något som du inte visste sedan tidigare? I så fall vad?
- Finns det något mer som er klasskamrat kan få med i sin presentation?

ANPASSADE UPPGIFTER FÖR NYANLÄNDA ELEVER

STUDERA YRKEN OCH SVERIGES ARBETSMARKNAD OCH VÄLFÄRDS- SYSTEM

**TID: CA 12-13 TIMMAR MEN KAN ANPASSAS
GENOM ATT NI GENOMFÖR VALDA DELAR**

- Introduktion ca 1 timme
- Hemlandets och Sveriges arbetsmarknad ca 3 timmar
- Studera ett yrke ca 3-4 timmar
- Genomförande under en aktivitet ca 2 timmar
- Efterarbete kopplat till aktivitet ca 2 timmar
- Utställning 1 timme

**NÄR: FÖRBEREDELSE INFÖR, GENOMFÖRANDE
UNDER OCH ARBETE EFTER EN AKTIVITET**

I den här övningen, som sträcker sig över flera undervisningsteman, får eleverna arbeta kontextbundet med sina egna erfarenheter från sitt hemland, lära sig hur arbetsmarknaden och välfärdssystemet fungerar i Sverige, fördjupa sig i ett yrke, göra observationer under en aktivitet, fundera över kompetenser/förmågor, genus och hållbarhet samt som avslutning presentera sitt arbete i en mindre utställning.

Eleverna får även ställas inför frågan hur det skulle påverka deras liv om de valde en yrkesutbildning så att de kan försörja sig direkt efter gymnasiestudierna. Genomgående i denna övning finns även ett språkutvecklande tänk kring att arbeta med viktiga ord och begrepp.

PASSAR EXEMPELVIS ATT GÖRAS I SAMBAND MED: en arbetsmarknadsmässa, en framtidsvecka/framtidsmässa, studiebesök, prao, jobbskuggning, besök av arbetslivet på skolan, besök på yrkestävlingar.

KOPPLING TILL KURSPLAN ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur historiska berättelser används i samhället och i vardagslivet. Därigenom ska eleverna få olika perspektiv på sina egna och andras identiteter, värderingar och föreställningar.

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, rättsliga, mediala och politiska aspekter centrala.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om, och kunna göra jämförelser mellan, olika platser, regioner och levnadsvillkor.

Undervisningen ska också medverka till att eleverna utvecklar kunskaper om hur vi kan påverka framtiden i riktning mot en mer acceptabel levnadsmiljö för alla.

Undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera på svenska utifrån sin kunskapsnivå, utan att ställa för tidiga krav på språklig korrekthet.

Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmåga att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och bli flerspråkiga. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjligheter att utveckla sina kunskaper om kulturer och samhällen där modersmålet talas. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar ett jämförande förhållningssätt till kulturer och språk.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar sin kreativitet och sitt intresse för att skapa. Den ska också uppmuntra eleverna att ta egna initiativ och att arbeta på ett undersökande och problemlösande sätt.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur bildbudskap utformas i olika medier. Undervisningen ska också ge eleverna möjligheter att diskutera och kritiskt granska olika bildbudskap och bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om bilder i olika kulturer, både historiskt och i nutid. Genom undervisningen ska eleverna även ges möjlighet att använda sina kunskaper om olika typer av bilder i det egna bildskapandet.

 Undervisningen i ämnet slöjd ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i olika hantverk och förmågan att arbeta med olika material och uttrycksformer. Eleverna ska ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar.

 Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla kunskaper om arbetsmiljö och säkerhetsfrågor och om hur man väljer och hanterar material för att främja en hållbar utveckling.

CENTRALT INNEHÅLL

 Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

 Olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll, till exempel en dagstidnings olika delar. Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs, till exempel utifrån kön och etnicitet.

 Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar, till exempel sjukvårdssystemet, pensionssystemet och arbetslöshetsförsäkringen. Vilket ekonomiskt ansvar som vilar på enskilda individer och familjer och vad som finansieras genom gemensamma medel.

 Möjligheter och risker förknippade med Internet och kommunikation via elektroniska medier.

 Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

 Arbetsställningar och belastning till exempel vid fysiska aktiviteter och förebyggande av skador, genom till exempel allsidig träning.

 Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.

 Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla kunskaper om arbetsmiljö och säkerhetsfrågor och om hur man väljer och hanterar material för att främja en hållbar utveckling.

 Hur kulturella föreställningar om teknik påverkar kvinnors och mäns yrkesval och teknikanvändning.

 Människans sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet, jämställdhet, relationer, kärlek och ansvar. Metoder för att förebygga sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter på individnivå, på global nivå och i ett historiskt perspektiv.(Biologi)

 Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

 Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.

 Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.

 Ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse.

 Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd i skolans ämnen när det egna svenska språket inte räcker till.

 Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar, vetenskapliga texter, arbetsbeskrivningar och blogginlägg. Texternas syften, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag samt deras ord och begrepp.

 Informationssökning på biblioteket och på Internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.

 Muntliga och skriftliga berättelser, beskrivningar och instruktioner.

 Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.

FÖRMÅGOR

Reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet

Reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar

Formulera sig och kommunicera i tal och skrift

Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang

Välja och använda språkliga strategier

Använda sitt modersmål som ett medel för sin språkutveckling och sitt lärande

Reflektera över traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där modersmålet talas utifrån jämförelser med svenska förhållanden

Kommunicera med bilder för att uttrycka budskap

Undersöka och presentera olika ämnesområden med bilder

FÖRBEREDELSE

I varje temaområde nedan framgår vilka hjälpmedel som behövs så som exempelvis digitala verktyg. Det framgår också om några förberedande uppgifter och material behövs samt om det är ett enskilt arbete eller gruppsam-
arbete.

GENOMFÖRANDE

I varje temaområde nedan framgår hur ni ska eller kan genomföra uppgifterna.

INTRODUKTION (CA 1 LEKTION)

- Presentera den aktivitet som ska genomföras.
- Understrukna ord i detta material översätter eleven innan arbetet börjar så att de förstår alla nya ord och begrepp.

HEMLANDET (CA 1 LEKTION)

Utgå från hemlandet (eller ett land eleven nyligen bott i under en längre tid). Om det finns fler elever från samma land kan de med fördel diskutera tillsammans på valfritt språk. Be eleverna fundera över nedanstående frågor.

1. I ditt hemland, vilka yrken finns där du arbetar kreativt/skapande och praktiskt för att utföra arbetsuppgifter. Exempel på sådana yrken är snickare och frisör.
2. Hur mycket pengar tjänar en som arbetar med dessa yrken när hen är 19-20 år?
3. Hur lär du dig yrket? Behöver du en utbildning för att arbeta inom yrket?
4. Vad händer med inkomsten om du skadar sig, får barn eller blir sjuk? Får barn arbeta i hemlandet?
5. Är det vanligare att det är män eller kvinnor som arbetar med de olika yrkena?
6. Inom de olika yrkena, tänker man på hur man kan arbeta för att miljön inte ska påverkas negativt?
7. Inom de olika yrkena, är det vanligt att tänka på att arbeta på ett sätt så att miljön inte ska påverkas negativt?

SVERIGE (CA 2 TIMMAR)

Utgå från att eleverna inte känner till hur det fungerar i arbetslivet i Sverige. Gör en brainstorming för att inventera kunskaperna. Använd gärna punkterna nedan som utgångspunkt för inventeringen.

Förbered arbetet genom att ta fram lämpligt material och undervisa eleverna utifrån

- Lagar på arbetsmarknaden (glöm inte arbete för minderåriga)
- Kollektivavtal, fackföreningar
- Lön, skatt och välfärdssamhället
- Entreprenörskap
- Lyft även miljöarbetet och vikten av hållbarhetsperspektiv i alla yrken.

STUDERA ETT YRKE (CA 3-4 TIMMAR INKLUSIVE SKAPANDET AV PRESENTATION)

Eleverna väljer att fördjupa sig i ett yrke kopplat till den planerade aktiviteten. Låt dem gärna söka efter yrkena på Internet innan de bestämmer sig. Alternativt delar du som lärare ut yrken så att det blir en spridning och en variation av yrken.

Eleven söker information på internet, till exempel på Arbetsförmedlingens hemsida, där de söker svar på:

- Utbildningsvägar
- Framtidsutsikter
- Vilka förmågor/kompetenser/egenskaper behövs i yrket?
- Vilken typ av arbetsuppgifter har en person som arbetar inom yrket?
- Hur ser arbetsdagen ut, tider, lunch, raster med mera?
- Lön för heltid per månad före skatt när du är 19-20 år
- Lagar och fackföreningar, kollektivavtal
- Miljöarbete/hållbarhetsperspektiv i yrket

Ge eleverna tydliga instruktioner så de vet var de kan hitta information, vilken information de ska leta efter och bestäm hur det ska presenteras, till exempel power point/film/plansch/webbtidning.

GENOMFÖRANDE UNDER EN AKTIVITET (CA 2 TIMMAR)

Eleverna studerar under aktiviteten minst två yrken och gärna yrken som de känner igen från hemlandet. Be dem studera följande:

- vad är det som tillverkas/framställs
- redskap och arbetskläder
- säkerhetsaspekter (till exempel skyddsutrustning)
- likheter med yrket i hemlandet
- förmågor/kompetenser/egenskaper
- genus
- miljömedvetenhet
- om möjligt, prova på och/eller intervjua en av personerna som arbetar inom yrket
- dokumentera gärna i form av foton

EFTERARBETE KOPPLAT TILL AKTIVITET (CA 2 TIMMAR)

Eleverna sammanställer sina iakttagelser genom att först gemensamt diskutera och sedan skriva ner vad de sett och jämför med sitt hemland. Skriv ut nedanstående frågor och ge till eleverna.

1. Berätta vilka yrken du studerade under den genomförda aktiviteten.
2. Vilka sysslor utfördes? Vad blev slutprodukten?
3. Vad användes för redskap och arbetskläder? Varför tror du?
4. Kunde du se att de var miljömedvetna/arbetade utifrån ett hållbarhetsperspektiv?
5. Fundera över vilket/vilka yrken du mötte under aktiviteten som du kan tänka sig att arbeta med och förklara varför.
6. Vad skulle det innebära för dig om du valde att läsa en yrkesutbildning på gymnasiet och kan börja arbeta och försörja dig själv direkt efter du gått ut gymnasiet?

De kan redovisa genom till exempel blogg, power point, planscher som anslås, webbtidning, muntlig presentation eller film.

UTSTÄLLNING (CA 1 LEKTION/TIMME)

Avslutningsvis anordnar eleverna med hjälp av lärarna en utställning eller minimässa där de kan visa upp vad de arbetat med för föräldrar, gode män, boendepersonal, kontaktpersoner, familjehemsföräldrar, skolans personal och övriga elever på skolan.

ORDLISTA

ANSTÄLLNINGSBAR	Det finns många definitioner av begreppet. Enligt sacco.se är det när en individ har den kompetens och erfarenhet som krävs för att anställning på arbetsmarknaden. Det kan ha att göra med personliga egenskaper, kompetenser, flexibilitet och utvecklingsförmåga.
ARBETSMILJÖ	Har att göra med förhållandena för arbetstagaren på en arbetsplats. Kan röra sig om både psykisk och fysisk arbetsmiljö.
FÄRDIGHET	Att kunna utföra något i praktiken.
KOMPETENS	En persons förmåga att utföra en uppgift genom att använda sig av kunskaper och färdigheter.
PROFESSION	Yrke
PROFESSIONELL	Att utföra något yrkesmässigt och med skicklighet.
PROVANSTÄLLNING	En provperiod som arbetsgivare och arbetstagare kommer överens om vid en nyanställning.
TIDSBEGRÄNSAD ANSTÄLLNING	När arbetsgivare och arbetstagare kommit överens om att anställning ska ta slut vid en viss tidpunkt. En tidsbegränsad anställning går inte att säga upp före slutdatumet, om inte annat överenskommit.
TILLSVIDAREANSTÄLLNING	I dagligt tal fast anställning. Det krävs en saklig grund för uppsägning av en tillsvidareanställning.
VALKOMPETENS	Definieras i Skolverkets allmänna råd för arbetet med yrkes- och studievägledning enligt följande: För att hantera valsituationer behöver eleven utveckla ett antal kompetenser som visar på strukturerade sätt att samla, analysera, sätta samman och organisera sig själv och utbildnings- och yrkesinformation samt ha färdigheter att kunna fatta och genomföra beslut och hantera övergångar och växlingar i livet (2013, sid 13).

LÄNKTIPS

www.worldskills.se

Läs mer om WorldSkills Sweden, om olika yrkestävlingar.

www.syvonline.se

Syvonline erbjuder daglig omvärldsbevakning av nyheter, forskning och rön som kan vara användbart i arbetet med studie- och yrkesvägledning. Här finns även en metodbank som är en resurssida för alla som arbetar med skolans studie- och yrkesvägledning.

<http://utbildningsinfo.se>

Skolverkets webbplats för val av skola och studier. Här finns bra material och verktyg som kan hjälpa till i arbetet kring gymnasievalet. Bland annat kan du se vilka yrken ett yrkesprogram leder fram till och ibland även se framtidsprognoserna för just det yrket.

<http://gymnasieinfo.se>

Skolverkets webbplats med information om gymnasieskolans olika program. Här finns även möjlighet att hitta skolor där du bor eller som har de program som du vill gå.

www.dintalang.se

Dintalang.se är en satsning för att höja yrkesutbildningens status och kvalitet. På webbplatsen finns information om yrkesutbildningarna och här tas även håll på en del av de myter som finns kring dessa utbildningar.

<http://syv.lararspindeln.se>

SYV-spindeln är Skolverkets webbtjänst där du som pedagog kan dela med dig av dina undervisningsupplägg med fokus på studie- och yrkesvägledning. Undervisningsuppläggarna kan kopplas till ett eller flera ämnen och även till styrdokumentens centrala innehåll.

KOPPLING TILL LÄROPLANEN

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt. Lgr11

SKOLANS MÅL

Skolans mål är att varje elev

- kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden,
- har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.

RIKTLINJER

ALLA SOM ARBETAR I SKOLAN SKA

- verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och
- bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.

LÄRAREN SKA

- bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och
- medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.

STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDAREN, ELLER DEN PERSONAL SOM FULLGÖR MOTSVARANDE UPPGIFTER, SKA

- informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och
- vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Det ämnesövergripande arbetet i skolan underlättas genom handledningens tematiska uppbyggnad. Även detta finns det stöd för i läroplanen.

LÄRAREN SKA

- samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen, och

REKTORNS ANSVAR

- undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet,

Ytterligare en aspekt som lyfts i läroplanen är skolans ansvar att motverka traditionella könsmonster. Skolan ska ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet. Då olika yrkesvägar traditionellt sett har en relativt ojämn könsfördelning är aktiviteter kopplat till samverkan mellan skola och omvärld ett ypperligt tillfälle för alla elever att öka kunskapen och kännedomen om de olika yrken de stöter på.

I de riktlinjer i läroplanen som beskriver hur all personal i skolan ska arbeta med normer och värden står det att det är allas ansvar att aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper. Även detta berörs i handledningen genom övningar och är ett viktigt arbete ute på skolorna.

OM WORLDSKILLS SWEDEN

WorldSkills Sweden har som mål att höja kvaliteten, statusen och intresset för svensk yrkesutbildning. WorldSkills Sweden är ett samarbete mellan Svenskt Näringsliv, LO och staten genom Skolverket, Utbildningsdepartementet och Myndigheten för yrkeshögskolan. Utöver dessa parter medverkar även branschorganisationer, yrkesnämnder, myndigheter, skolor och företag aktivt och ekonomiskt i denna angelägna och viktiga satsning.

Detta pedagogiska material är ursprungligen framtaget av Emma Theiland Nilsson, GR Skola Arbetsliv GR utbildning på uppdrag av skolverket. GR är en förkortning av Göteborgsregionens kommunalförbund. GR Skola Arbetsliv är en del av GR Utbildning. GR Skola Arbetsliv verkar för skolutveckling i hela Göteborgsregionen. Under processen gång har lärare, studie- & yrkesvägledare och annan skolpersonal varit delaktiga i utformningen av material. De anpassade uppgifterna för nyanlända är producerade av Ann-Margrét Jonsson. För grafiken står Ingibjörg Sigurðardóttir.

